

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta
Katedra Politologie

Proměna bezpečnostní roviny mexicko-amerických vztahů po nástupu
Donalda Trumpa

Diplomová práce

Autor: Bc. Aneta Nová
Studijní program: N6701
Studijní obor: Politologie – latinskoamerická studia (prezenční)
Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Lenka Špičánová, Ph.D.

Hradec Králové, 2020

Zadání diplomové práce

Autor: Aneta Nová

Studium: F17NP0052

Studijní program: N6701 Politologie

Studijní obor: Politologie - latinskoamerická studia

Název diplomové práce: **Proměna bezpečnostní roviny mexicko-amerických vztahů po nástupu Donalda Trumpa**

Název diplomové práce AJ: The Transformation of the Security Dimension of Mexican-American Relations after the Appointment of Donald Trump

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Mexicko-americké vztahy prošly velmi turbulentním vývojem a v souvislosti s nedávnými událostmi po zvolení Donalda Trumpa do čela Spojených států, se jeví tato problematika jako stále aktuální. Diplomová práce je zaměřená na bezpečnostní rovinu mexicko-amerických vztahů a věnuje se analýze postoje americké administrativy vůči Mexiku a mexické administrativy vůči Spojeným státům, např. v otázkách nelegální migrace, stavby hraniční zdi, boje proti drogovým kartelům apod. Hlavní část práce je časově vymezena nástupem Donalda Trumpa do funkce prezidenta Spojených států 20. ledna 2017 a první polovinou roku 2020. Práce zkoumá, jakým způsobem se diskurz jednotlivých administrativ proměňuje v čase - je tedy zkoumáno, jak se Trumpova administrativa vyjadřovala k bezpečnostním otázkám ve vztahu k Mexiku v průběhu zkoumaného období (2017-2020) a jak se vyjadřovala k těmto otázkám administrativa mexického prezidenta Obradora ve vztahu ke Spojeným státům od jeho zvolení do funkce roku 2018, do první poloviny roku 2020. Zároveň je také porovnáváno, jak se Trumpova administrativa lišila od Obamovy a jak se lišila administrativa bývalého mexického prezidenta Niety od administrativy Obradora. Jazyk a způsob vyjadřování vytváří politiku mezinárodního prostředí, z toho důvodu je práce zasazena do konstruktivisticko-lingvistické teorie, kterou rozvedl také Nicholas Greenwood Onuf ve svém díle *World of Our Making*. V analytické části je využita obsahová analýza, kterou jsou zkoumány oficiální dokumenty a tiskové zprávy americké a mexické administrativy.

Adler, Emanuel. 2013. "Constructivism in International Relations: Sources, Contributions, and Debates." In: *Handbook of International Relations*. Ed. Walter Carlsnaes, Thomas Risse a Beth Simmons. London: SAGE Publications Ltd., Barša, Pavel, Císař, Ondřej. 2008. *Anarchie a řád ve světové politice*. Praha: Portál s.r.o., Kozák, Kryštof et al. 2009. *Zahraniční politika USA za začátku 21. století*. Praha: Asociace pro mezinárodní otázky., Onuf, Nicholas Greenwood. 1989. *World of our making: rules and rule in social theory and international relations*. Columbia: University of South Carolina Press., Winfried, Helmut Scherer, Hagen, Lutz et al. 2004. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. Praha: Nakladatelství Karolinum.

Garantující pracoviště: Katedra politologie,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Lenka Špičanová, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 20.4.2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala (pod vedením vedoucího diplomové práce) samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 3. 7. 2020

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. et Mgr. Lence Špičanové, Ph.D. za ochotné poskytnutí cenných rad, připomínek a trpělivost při konzultacích, které mi po dobu psaní práce poskytovala.

Anotace

Nová, Aneta. *Poměna bezpečnostní roviny mexicko-amerických vztahů po nástupu Donalda Trumpa*. Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, 2020, 79 s. Diplomová práce.

Mexicko-americké vztahy prošly velmi turbulentním vývojem a v souvislosti s nedávnými událostmi po zvolení Donalda Trumpa do čela Spojených států, se jeví tato problematika jako stále aktuální. Diplomová práce je zaměřená na bezpečnostní rovinu mexicko-amerických vztahů a věnuje se analýze postoje americké administrativy vůči Mexiku a mexické administrativy vůči Spojeným státům, např. v otázkách nelegální migrace, stavby hraniční zdi, boje proti drogovým kartelům apod.

Hlavní část práce je časově vymezena nástupem Donalda Trumpa do funkce prezidenta Spojených států 20. ledna 2017 a první polovinou roku 2020.

Práce zkoumá, jakým způsobem se diskurz jednotlivých administrativ proměňuje v čase – je tedy zkoumáno, jak se Trumpova administrativa vyjadřovala k bezpečnostním otázkám ve vztahu k Mexiku v průběhu zkoumaného období (2017-2020) a jak se vyjadřovala k těmto otázkám administrativa mexického prezidenta Obradora ve vztahu ke Spojeným státům od jeho zvolení do funkce roku 2018, do první poloviny roku 2020. Zároveň je také porovnáno, jak se Trumpova administrativa lišila od Obamovy a jak se lišila administrativa bývalého mexického prezidenta Niety od administrativy Obradora.

Jazyk a způsob vyjadřování vytváří politiku mezinárodního prostředí, z toho důvodu je práce zasazena do konstruktivisticko-lingvistické teorie, kterou rozvedl také Nicholas Greenwood Onuf ve svém díle *World of Our Making*.

V analytické části je využita obsahová analýza, kterou jsou zkoumány oficiální dokumenty a tiskové zprávy americké a mexické administrativy.

Klíčová slova: mexicko-americké vztahy, bezpečnost, zahraniční politika, Donald Trump, Andrés Manuel López Obrador, Mexiko, konstruktivismus, jazyk.

Annotation

Nova, Aneta. *The Transformation of the Security Dimension of Mexican-American Relations after the Appointment of Donald Trump*. Hradec Králové: Philosophical Faculty, University of Hradec Králové, 2020, 79 pp. Master Thesis.

The recent events in Mexico-U.S. relations have been turbulent since the Donald Trump became the president of the U. S., therefore this problematic is still very actual. This thesis is focused on the security level of the relations between Mexico and U. S. and in more detail analyses position of the U.S.'s administration towards Mexico and vice versa in the matter of illegal migration, construction of the wall on the border, fight against drug cartels etc.

The main part of the given thesis is framed by the beginning of the Donald Trump's term in the presidential office since 20th January 2017 to the first half of the year 2020.

The main goal of this thesis is to track down how both the U. S. and Mexican administrations transformed in time, specifically, it is examined how the Trump's administration commented on the security questions in case of Mexico during the research period (2017-2020) and, on the other hand, how does the Mexican president Obrador's administration reacts to the election of the U. S. president in 2018 to the first half of the year 2020. Furthermore, the main difference between Trump's administration narrative and Obama's administration narrative as well as the difference between former Mexican president Nieto's administration narrative and current Mexican president administration narrative, is being compared.

Use of language and the manner of expression creates international policy, for that reason the work will be based on the theory of linguistic constructivism, which was also developed by Nicholas Greenwood Onuf in his *World of Our Making*.

In the analytical part is also used content analysis by which are examined official documents and press news from both the U. S and Mexican administrations.

Keywords: Mexico-U.S. relations, security, foreign policy, Donald Trump, Andrés Manuel López Obrador, Mexico, constructivism, language.

Obsah

Obsah	7
Úvod.....	9
1 Teoretický rámec.....	14
1.1 Historický vývoj konstruktivismu.....	14
1.2 Hlavní myšlenky konstruktivismu	16
1.3 Dělení konstruktivismu	17
1.3.1 Dělení konstruktivismu podle Emanuela Adlera	18
1.3.2 Dělení konstruktivismu podle Johna Ruggieho	19
1.3.3 Dělení konstruktivismu podle Jeffreyho Checkela	20
1.4 Lingvistický konstruktivismus	21
2 Vývoj bezpečnostní roviny mexicko-amerických vztahů.....	23
2.1 Monroeova doktrína, anexe Texasu a mexicko-americká válka	24
2.2 Mexická revoluce a období světových válek	25
2.3 Studená válka a postbipolární období	26
2.4 Administrativa Baracka Obamy vůči Mexiku.....	28
2.5 Administrativa Enriqueho P. Niety vůči Spojeným státům.....	29
3 Politika současných prezidentů Mexika a Spojených států: Donald Trump a Andrés Manuel López Obrador	31
3.1 Komparace přístupů amerických a mexických prezidentů k bezpečnostní rovině mexicko-amerických vztahů.....	35
4 Vymezení metodologického rámce a operacionalizace	38
4.1 Obsahová analýza a aplikace metody	38
4.2 Stanovení výzkumné otázky	39
4.3 Operacionalizace	40
5 Analytická část.....	43
5.1 Téma bezpečnosti.....	44
5.1.1 Projevy amerického prezidenta Donalda Trumpa.....	44
5.1.2 Projevy mexického prezidenta A. M. L. Obradora	48
5.2 Téma organizovaného zločinu	51
5.2.1 Projevy amerického prezidenta Donalda Trumpa.....	52
5.2.2 Projevy mexického prezidenta A. M. L. Obradora	56
5.3 Téma legální/nelegální migrace	59
5.3.1 Projevy amerického prezidenta Donalda Trumpa.....	60
5.3.2 Projevy mexického prezidenta A. M. L. Obradora	63
6. Interpretace výsledků obsahové analýzy	67
Závěr	71

Seznam pramenů a literatury	74
Internetové zdroje	74
Noviny a časopisy	75
Projevy	75
Literatura.....	76
Seznam tabulek a grafů.....	79
Seznam tabulek	79
Seznam grafů	79

Úvod

Spojené státy a Mexiko sdílí společnou hranici více než dvě století. Navzdory občasným pokusům Mexika distancovat se od Spojených států z obavy amerického protekcionismu a politické, kulturní a hospodářské hegemonie, došlo mezi oběma zeměmi k procesu progresivní hospodářské a sociální integrace (Mares, Vega Cánovas 2010: 1). Historicky přinášelo sousedství mezi národy napětí, konflikty, mocenské boje a války, ať už kvůli přírodním zdrojům, geopolitickým výhodám či expanzivním ambicím jednoho z aktérů. I vývoj bilaterálních vztahů Mexika a Spojených států zasáhlo několik historických událostí, které tento vývoj významně ovlivnily. Mezi tyto události beze-sporu patří mexicko-americká válka v první polovině 19. století, ve které Mexiko ztratilo ve prospěch Spojených států téměř 55 % ze své původní rozlohy (Texas, Kalifornii, Nové Mexiko, Arizonu, Utah a části Colorada a Wyomingu). Dalším významným historickým mezníkem je Mexická revoluce, propuknuvší roku 1910, jejímž následkem byla masová migrace mexického obyvatelstva do Spojených států (Keller 2016).

Ve 40. letech 20. století vstoupilo Mexiko po boku Spojených států do 2. světové války a Spojené státy výrazně uvolnily přistěhovaleckou politiku vůči Mexiku, přes tzv. *braceros* – dělníky, kteří do USA přicházeli, aby nahradili pracovní sílu, která odešla do armády nebo válečného průmyslu. Na těchto dělnících stálo celé americké zemědělství na venkově a představovali nejvýznamnější pracovní sílu. Po druhé světové válce se měli dělníci vracet zpět do Mexika, ale chyběly mechanismy, které by je k tomu přiměly. To je období, kdy započala vlna ilegální emigrace, která až do současnosti představuje problematický bod mexicko-amerických vztahů (Opatrný 2017).

Po 2. světové válce Spojené státy pomohly Mexiku s industrializací a ekonomickým rozvojem, který je známým jako "mexický zázrak". Mezi lety 1940 a 1970 mexická ekonomika rostla v průměru o více než 6 % za rok. Zahraniční investice, z nichž většina pocházela ze Spojených států, pomohly vybudovat také domácí mexický průmysl a financovat mexickou vládu.

Období 70. a 80. let se neslo v duchu protidrogové spolupráce mezi zeměmi, ale vražda agenta DEA v Mexiku v roce 1985 vyvolala pobouření ve Spojených státech a vedla Washington k tomu, aby usiloval o jednostrannou strategii boje proti

drogám (Keller 2016). Severoamerická dohoda o volném obchodu (NAFTA), která byla podepsána roku 1994, pomohla stabilizovat mexické hospodářství po krizi v 90. letech 20. století a zároveň přispěla k ekonomické prosperitě Spojených států, nicméně s sebou přinesla i negativní dopady. Přestože v Mexiku některá zpracovatelská odvětví, jako je automobilový průmysl, od podpisu Severoamerické dohody o volném obchodu prosperovala, jiná ne. Například mexické zemědělství bylo nepříznivě ovlivněno levným dováženým zbožím, pocházejícím ze Spojených států. Snížením produkce v mnoha průmyslových odvětvích se zvyšovala nezaměstnanost a tím poklesla životní úroveň mexického obyvatelstva (Zuloaga 2001: 14).

21. století přináší Spojeným státům a Mexiku nové výzvy a příležitosti, které byly vyvolány mimo jiné dosahem ekonomické globalizace, limity v Severoamerické dohodě o volném obchodu a problematikou nadnárodní trestné činnosti, včetně obchodu s drogami a terorismu (Mares, Vega Cánovas 2010). Na posledně zmíněnou výzvu Spojené státy a Mexiko reagovaly podepsáním dohody Iniciativa Mérida v roce 2008. V této dohodě se země zavázaly k bezpečnostní spolupráci v boji proti násilí, mnohdy spojené s obchodováním s drogami, které ohrožuje občany na obou stranách hranice (Embajada y consulados de Estados Unidos en México).

Tento příklad společné historie mexicko-amerických vztahů dokazuje jejich vzájemnou propojenost a komplexnost. V současné době jsou vztahy mezi těmito zeměmi na vysoké úrovni ve všech oblastech mezinárodní politiky, ať už se jedná o ekonomickou spolupráci v rámci NAFTA nebo o intenzivní kulturní výměnu. Největší pozornost je ovšem věnována bezpečnostní spolupráci při potlačení mezinárodního obchodu s drogami a s ním spojené kriminality. Mexicko-americké vztahy vždy závisely na zahraniční politice jednotlivých mexických a amerických administrativ, ale pro všechny administrativy byly bezpečnostní otázky ve vztahu ke svému sousedovi důležité. Nynější prezident Spojených států, Donald Trump, svými projevy ovlivňoval bilaterální vztahy s Mexikem již od prvního dne jeho první volební kampaně svou rétorikou. Zahraniční politiku vůči Mexiku omezil na bezpečnostní otázky, jako je nelegální migrace, stavba hraniční zdi a boj proti drogovým kartelům. Vzhledem k tomu, že tento rok končí mandát amerického prezidenta Trumpa, tak je zcela na místě zhodnotit jeho postoj a rétoriku vůči

Mexiku a také celkový stav americko-mexických vztahů od vítězství levicového kandidáta Lópeze Obradora v mexických volbách v roce 2018 do současnosti.

Práce proto zkoumá proměnu bezpečnostní roviny mexicko-amerických vztahů a odpoví na výzkumnou otázku: Jakým způsobem se diskurz jednotlivých administrativ proměňuje v čase? Konkrétně však: *Jak se Trumpova administrativa vyjadřovala k bezpečnostním otázkám ve vztahu k Mexiku a jak se vyjadřovala k těmto otázkám administrativa mexického prezidenta Obradora ve vztahu ke Spojeným státům?* Zároveň práce porovná, jak se Trumpova administrativa lišila od Obamovy a jak se lišila administrativa bývalého mexického prezidenta Niety od administrativy Obradora.

Časově je práce ohraničena nástupem Donalda Trumpa do funkce prezidenta Spojených států 20. ledna 2017 a první polovinou roku 2020. Během tohoto období se v Mexiku konaly prezidentské volby a 1. prosince roku 2018 nastoupil do úřadu nový mexický levicový prezident Andrés Manuel López Obrador. Vystřídal tak Enriqueho P. Nietu, který zastával funkci prezidenta od roku 2012.

Pro tuto práci byla jako hlavní metoda zvolena kvantitativní obsahová analýza, která je aplikována na projevy americké a mexické administrativy. V rámci obsahové analýzy budou v projevech mexického a amerického prezidenta sledovány předem vymezená témata a klíčová slova (proměnné), která budou představena v kapitole věnované analytickému rámci a operacionalizaci. Prostřednictvím této analýzy autorka odpoví na výzkumnou otázku a výsledky analýzy budou interpretovány v závěru práce.

Teoretickým rámcem této práce, skrze který budou interpretovány výsledky obsahové analýzy, je teorie konstruktivismu, resp. konstruktivisticko-lingvistická teorie, jelikož dle této teorie hraje při konstrukci sociálního světa důležitou roli jazyk, který tento sociální svět spoluvytváří. Jazyk má i v politickém prostředí významnou roli a stal se velmi mocným pracovním nástrojem politiků. Skrze jazyk totiž lidé utváří svou společnost, svou realitu tím, že skrze něj reprodukuje své myšlenky a pocity. To, jakým způsobem uchopíme a interpretujeme okolnosti, které nás zasáhnou, utváříme prostředí, ve kterém žijeme (Barša, Císař 2008: 293).

Dominantní přístupy mezinárodních vztahů nevěnují větší pozornost kategoriím, jako jsou ideje, ideologie, jazyk a kultura a nepřipouští, že existují i jiné faktory, než jen ekonomické a vojenské, které ovlivňují jednání aktérů v systému

mezinárodních vztahů. Toto byly faktory, které s koncem 80. let 20. století vytvořily prostor pro vznik konstruktivismu. Mezi významné stoupence tohoto teoretického přístupu patří Alexander Wendt, Friedrich Kratochwil, John Ruggie, či Vendulka Kubálková, ale byl to Nicholas G. Onuf, kdo zavedl samotný pojem „konstruktivismus“ a byl jedním z prvních teoretiků v mezinárodních vztazích, který aplikoval myšlenku konstruktivistického přístupu na studium mezinárodních vztahů. Podle něj konstruktivismus není teorie jako taková. Nenabízí obecná vysvětlení toho, co lidé dělají, proč se společnosti liší, jak se svět proměňuje v čase. Místo toho konstruktivismus umožňuje teoretizovat o věcech, které se zdají být nesouvisející. Základním tvrzením konstruktivismu je to, že lidské bytosti jsou sociální bytosti a bez těchto sociálních vztahů bychom nebyli lidmi (Onuf 2013: 3).

Představitelé lingvistického konstruktivismu, mezi které patří výše zmínění Onuf a Kratochwil, zkoumali, jakým způsobem aktéři mezinárodních vztahů používají jazyk a jazyku přisoudili stejnou hodnotu, jako činu. Dle tohoto přístupu je jednotlivec schopen svým projevem ovlivnit jednání ostatních aktérů (Adler 2013: 125). Z toho vychází i předpoklad této práce, a proto jsou analýze podrobeny projevy americké a mexické administrativy.¹

Práce je rozdělena do šesti částí, přičemž první část práce se věnuje konstruktivistické teorii mezinárodních vztahů, jejímu historickému vývoji, hlavním myšlenkám, předním představitelům a také lingvistickému proudu konstruktivismu, který je hlavním teoretickým pilířem práce. V této části autorka čerpala informace převážně z knih od Nicholase G. Onufa *World of Our Making: Rules and Rule in Social Theory and International Relations (1989)* a *Making Sense, Making Worlds: Constructivism in Social Theory and International Relations (2013)*, z příspěvku od Emanuela Adlera ve sborníku *International Relations in a Constructed World (1998)* a z *Teorie mezinárodních vztahů (2003)* od Petra Druláka.

Druhá část práce se zabývá historickým vývojem bezpečnostní roviny mexicko-amerických vztahů. Jsou zde popsány události, které zásadně ovlivnily nebo nadále ovlivňují vztahy obou zemí, jako byla mexicko-americká válka, mexická revoluce, obě světové války, období studené války a vyhlášení „války proti drogám“, podepsání Iniciativy Mérida a zvolení Donalda Trumpa do funkce

1 Konstruktivisticko-lingvistická teorie slouží jako opora argumentu, že je třeba se zabývat úlohou jazyka v zahraniční politice států. Skrze tento teoretický přístup budou interpretovány výsledky obsahové analýzy.

prezidenta Spojených států. Jinými slovy je v této kapitole shrnuto období společné historie Mexika a Spojených států od počátku 19. století do současnosti. Autorka v této kapitole vycházela z článků od Renaty Keller *US-Mexican Relations from Independence to the Present* (2016), *The Mexican Revolution, 1910–1946* (2015) od Jürgena Buchenau nebo *La política exterior de Estados Unidos hacia México bajo la administración de Barack Obama: cambios y continuidades* (2011) od Rafaela Velázquez Florese.

Třetí část práce je věnovaná aktuální zahraniční politice současných prezidentů Mexika a Spojených států – Donalda Trumpa a Lópeze Obradora. Jsou zde představeny hlavní myšlenky a principy jejich zahraniční politiky a také konkrétní a zásadní události od 1. prosince 2018, kdy se ujal prezidentského úřadu Andrés Manuel López Obrador, do současnosti, které vykreslují vztah mezi americkou a mexickou administrativou. V závěru této části je věnována pozornost srovnání přístupů mexického prezidenta E. P. Niety, A. M. L. Obradora a amerického prezidenta Donalda Trumpa a Baracka Obamy k řešení bezpečnostní otázky.

Čtvrtá část práce se zabývá analytickým rámcem a operacionalizací zkoumaných proměnných. Je zde popsána metoda, která byla zvolena pro zpracování dat a která je využita v analytické části práce. Jsou zde vymezeny hranice, ve kterých probíhá následný výzkum a také jsou představeny dokumenty a projevy, které jsou podrobeny obsahové analýze.

V páté, analytické, části práce jsou projevy amerického prezidenta Trumpa a mexického prezidenta Obradora zkoumány skrze obsahovou analýzu, přičemž budou v projevech sledována klíčová slova, která jsou v této části práce definována. V případě Donalda Trumpa jsou projevy časově omezeny od nástupu Trumpa do funkce prezidenta 20. ledna 2017 do konce května roku 2020. U Lópeze Obradora je toto období kratší, jelikož nastoupil do úřadu prezidenta 1. prosince 2018. V závěru práce jsou interpretovány výsledky analýzy a pomocí počtu klíčových slov autorka odpoví na výzkumnou otázku. V rámci analýzy je také sledováno, kdy byla klíčová slova v projevech použita a zda existuje spojitost mezi četností klíčových slov v projevech a konkrétními událostmi, které ovlivnily mexicko-americké vztahy.

Poslední část práce je věnována interpretaci výsledků obsahové analýzy.

1 Teoretický rámec

Jak již bylo zmíněno v úvodu, tato práce vychází z konstruktivistické, resp. konstruktivisticko-lingvistické teorie, proto je nezbytné tento teoretický přístup v nadcházející kapitole podrobně popsat. Konstruktivismus totiž, na rozdíl od jiných teoretických přístupů, nevnímá vojenské a ekonomické faktory jako jediné faktory, které ovlivňují jednání aktérů v systému mezinárodních vztahů. První část se věnuje historickému vývoji a nejvýznamnějším představitelům konstruktivismu. Následně je představena samotná teorie konstruktivismu, její hlavní myšlenky a proudy.

Na úvod je nutné poznamenat, že autor této diplomové práce nerozlišuje mezi konstruktivismem a sociálním konstruktivismem, jelikož vychází z toho, že konstruktivismus je „též také označován jako sociální konstruktivismus, neboť základní podstatou konstruktivismu je přesvědčení o sociálně-politickém světě, jenž je konstruován lidskou činností“ (Kubálková, Onuf, Kowert 1998: 20).

1.1 Historický vývoj konstruktivismu

Kořeny konstruktivistické teorie, která je považována za poměrně mladou teorii mezinárodních vztahů, sahají až do poloviny 50. let 20. století a souvisí s rozvojem sociologického výzkumu. Dva významní politologové, Karl Deutsche a Ernst Haas, zásadně ovlivnili budoucí vývoj tohoto teoretického přístupu, jelikož svými idejemi zasáhli řadu svých studentů a kolegů. U K. Deutscheho lze zmínit Nicholase Onufa, či Christiana Reus-Smita. E. Haas ovlivnil především Friedricha Kratochwila a Johna Ruggieho. Nicméně existuje celá řada významných konstruktivistů, vycházejících z myšlenek Deutscheho a Haase, jako např. Peter Katzenstein, Audie Klotz, Richard Price, Roxanne Doty, Jutta Weldes a Raymond Duvall, který se stal mentorem Alexandra Wendta. Alexandr Wendt napsal řadu velmi důležitých článků a knih, v důsledku čehož je považován za hlavního představitele konstruktivistické školy (Adler 2013: 117–118).

Mezi faktory, které umožnily vzestup konstruktivismu, patří především neschopnost tradičních teorií mezinárodních vztahů vysvětlit pád Sovětského svazu a komunismu ve střední a východní Evropě (Kratochwil 1993: 63–64). Disciplína mezinárodních vztahů také reagovala na některé změny, které otřásly světem, jako například pokles suverenity, globalizace, změny klimatu apod. (Adler 2013: 117).

K rozmachu konstruktivistického přístupu přispěla ve velké míře „čtvrtá velká debata“ mezi pozitivisty a postpozitivisty koncem 80. let minulého století. Jádrem této debaty byl spor o existenční povahu mezinárodních vztahů (ontologii) a o způsob poznávání mezinárodních vztahů (epistemologii). Pozitivisté, mezi které patří např. představitelé realismu a liberalismu, tvrdí, že mezinárodní vztahy jsou objektivně měřitelnou realitou nezávislou na lidském vědomí. Postpozitivisté, k nimž můžeme řadit některé liberální směry, část neomarxistů, postmodernisty, feministky a konstruktivisty, zdůrazňují, že mezinárodní vztahy jsou alespoň zčásti utvářeny v představách hlavních aktérů, nejsou tudíž čistě objektivní realitou, nezávislou na lidském vědomí (Drulák 2003: 51).

„Pojem konstruktivismus odkazuje k předpokladu, že realita mezinárodních vztahů je sociální konstrukcí vytvářenou a udržovanou prostřednictvím diskurzu a praxe aktérů mezinárodních vztahů. Nejedná se tedy o jednu provždy danou objektivní realitu, kterou předpokládají pozitivisté“ (Drulák 2003: 123).

Ve Spojených státech amerických na konci 90. let už konstruktivismus nebyl ve středu zájmu a tato teorie se přesunula spíše do střední a východní Evropy, kde mezinárodní vztahy teprve zapouštěly své kořeny a kde nebyly žádné předsudky.² Tyto podmínky splňovala nejen střední a východní Evropa, ale také Brazílie, Írán či Japonsko, kde konstruktivismus našel své místo v politických vědách. Paradoxně konstruktivismu uškodil až moc velký zájem a očekávání, že přinese revoluční změnu v nahlížení na politiku a mezinárodní vztahy. Například liberalismus, který byl v předchozích třech dekádách poražen realismem, převzal jazyk konstruktivismu s cílem rehabilitovat liberální institucionalismus. Jenže ve chvíli, kdy vyšlo najevo, že sociální konstruktivismus není schopen na mnoho otázek odpovědět, došlo k návratu mnohých konstruktivistů zpátky k liberalismu (Beneš 2010: 103).

2 „Konstruktivismus je ve Spojených státech jen prázdnou ikonou. Diskutuje se o něm, ale málokdo se věnuje rozvoji „konceptuálního aparátu“, který by sloužil potřebám vědců v současných mezinárodních vztazích.“ (Beneš 2010: 103)

1.2 Hlavní myšlenky konstruktivismu

Nicholas Onuf je předním vědcem v mezinárodních vztazích a byl to on, kdo ve své knize *World of Our Making* (1989) zavedl pojem „konstruktivismus“ a přiblížil tak tento teoretický přístup široké veřejnosti. Společně s F. Kratochvílem se stali majákem pro modernistický lingvistický a na vládu orientovaný konstruktivistický výzkum (Adler 2013: 119).

Nicholas Onuf byl jedním z prvních teoretiků v mezinárodních vztazích, který aplikoval myšlenku konstruktivistického přístupu na studium mezinárodních vztahů. Podle něj konstruktivismus není teorie jako taková. Nenabízí obecná vysvětlení toho, co lidé dělají, proč se společnosti liší, jak se svět proměňuje v čase. Místo toho konstruktivismus umožňuje teoretizovat o věcech, které se zdají být nesouvisející. Základním tvrzením konstruktivismu je to, že lidské bytosti jsou sociální bytosti a bez těchto sociálních vztahů bychom nebyli lidmi (Onuf 2013: 3).

Také Emanuel Adler tvrdí, že konstruktivismus je spíše přístupem, než tradiční teorií mezinárodních vztahů jako je např. liberalismus, realismus či marxismus (Adler 2013: 114).

Alexandr Wendt zase chápe konstruktivismus jako střední cestu mezi kritickými a pozitivistickými teoriemi mezinárodních vztahů (Drulák 2003: 124). Konstruktivistický přístup sdílí se skupinou tzv. „kritických teorií“ přesvědčení, že v oblasti společenských věd neexistuje žádná objektivní pravda a že na teorie mezinárodních vztahů nelze nahlížet černobíle. Nelze jednu teorii označit jako tu jedinou platnou a správnou a druhou teorii zcela zavrhnout (Pouliot 2007: 379). Konstruktivismus tedy funguje jako takový most mezi tradičními teoriemi mezinárodních vztahů a nabízí tak zcela nový pohled na politické vědy.

Svět, ve kterém žijeme, je místo, které je jak fyzické, tak sociální. Jsme fyzické bytosti, které žijí a jednají jako sociální bytosti. Svět, který si tvoříme, se skládá ze sociálních vztahů, kterým rozumíme a využíváme je při popisování fyzické reality (Onuf 2013: 23).

Konstruktivismus se dotýká jedné z velkých debat moderní sociologie o vztahu mezi aktérem a strukturou. Platí, že struktura vytváří aktéry, nebo že aktéři vytvářejí strukturu? Co je primární a na co je třeba se soustředit? Konstruktivisté se opírají o sociologické teorie a filozofické přístupy, které strukturu i aktéra považují za rovnocenné a ukazují na jejich vzájemnou spjatost (Drulák 2003: 123).

Dle konstruktivismu, představy o světě kolem nás nikdy nelze redukovat pouze na individuální („privátní“) mínění, jelikož jsou vždy již ukotveny v kolektivně sdílených („veřejných“) strukturách (Barša, Císař 2008: 299). Svět, který konstruktivisté vidí, není ani lepší, ani horší než svět neorealistů a neoliberálů. Je to však svět, který je širší, neočekávanější, překvapivější a nabízí více možností. Existence sociálních fakt, což jsou fakta pouze na základě lidské dohody a odpovídají většině faktů studovaných v mezinárodních vztazích, závisí na lidském vědomí a jazyce. Například když klasifikujeme a označujeme některé lidi jako „sebe“ a jiné lidi jako „ostatní“, vznikne rozdílná představa o tom, co je v našem zájmu, a co v zájmu „ostatních“. Ačkoli jednotlivci mají své vlastní znalosti a myšlenky, tak ale myslí, cítí a jednají pouze v kontextu kolektivního porozumění. Jinými slovy z tohoto kontextu lidé přejímají normativní a ideologická porozumění a pravidla, podle kterých se jednotlivci rozhodují a jednají (Adler 2013: 121). Také to znamená, že jednatel je determinován kulturním a jazykovým světem dříve, než je schopen determinovat sám sebe, protože *„jazyk a kultura mu je přisouzena jako základ bytí. Zároveň však nemůže jazyk existovat bez toho, aniž by si ho velké množství jednotlivců osvojovalo v řečových aktech“* (Barša, Císař 2008: 299).

Svět kolem nás je tvořen nejen děláním (doing), ale také mluvením (saying). Konstruktivismus přisuzuje jazyku stejnou hodnotu, jako činu a v tom spočívá jeho přidaná hodnota, jelikož upřesňuje úlohu jazyka ve společenském životě. Řečové akty (speech acts, tzv. něco dělám tím, že to říkám), jak již bylo zmíněno v předchozím odstavci, nejen popisují realitu, ale také ji konstruují (Adler 2013: 125).

1.3 Dělení konstruktivismu

Konstruktivismus nelze chápat jako jeden ucelený přístup, jelikož se v rámci tohoto přístupu rozlišuje několik proudů. Ona roztříštěnost souvisí celkovým vývojem konstruktivismu od 50. let, kdy se utvářel současně kolem několika významných teoretiků mezinárodních vztahů (viz předchozí kapitola). Jejich následovníci, mezi které patří například Nicholas Onuf, Friedrich Kratochwil, či Alexander Wendt, ve svých pracích přejímali jejich myšlenky, nicméně do nich promítali i svůj pohled na mezinárodní vztahy a docházelo tak k dalšímu štěpení. Ačkoli se může zdát, že jsou si jednotlivé proudy vzdálené, stojí na stejných základních myšlenkách, jako je odmítání pozitivistických metod měření,

vyzdvihování role sociálních vztahů a vztah mezi aktérem a strukturou (Adler 2013: 115-118).

Zatímco u realismu, liberalismu či marxismu jsou identifikovatelné všeobecné přijímané znaky, které tyto teoretické přístupy charakterizují a které je odlišují od ostatních, pohledy různých autorů na konstruktivismus a jeho dělení se liší (Drulák 2003: 123). Žádné dělení konstruktivismu nebylo všeobecně přijato, a proto v následující podkapitole budou popsány tři základní dělení konstruktivismu podle Emanuela Adlera, Johna Ruggieho a Jeffreyho Checkela.

1.3.1 Dělení konstruktivismu podle Emanuela Adlera

Emanuel Adler ve své práci roku 1998 představil čtyři základní směry sociálního konstruktivismu (Adler 2013: 115-117). První skupinou dle Adlera je *modernistický konstruktivismus*, který John Ruggie nazývá „neoklasický“ (viz Ruggie 1998a: 35), je výsledkem kombinace objektivní hermeneutiky s „konzervativním“ kognitivním zájmem o porozumění a vysvětlení sociální reality. Mezi modernistické konstruktivisty řadí kromě sebe také Michaela Barnetta, Johna Ruggieho, Alexandra Wendta, Petera Katzensteina a Jeffreyho Checkela. Tito i mnozí další konstruktivisté odhalují příčinné sociální mechanismy a konstitutivní sociální vztahy, díky čemuž je obor mezinárodních vztahů více srozumitelný.

Další skupinou je *modernistický lingvistický konstruktivismus*, který je též výsledkem kombinace subjektivní hermeneutiky s „konzervativním“ kognitivním zájmem o vysvětlení a pochopení sociální reality, nicméně je tento směr označován jako konstruktivismus orientovaný na pravidla. Mezi nejvýznamnější představitele tohoto směru patří Friedrich Kratochwil, Nicholas Onuf, Christian Reus-Smit, Neta Crawford, a Karen Litfin. Modernističtí konstruktivisté se skrze empirický, historický a interpretační výzkum snaží o porozumění vzniku sociální reality. Podrobněji bude tato skupina popsána v následující kapitole, věnované lingvistickému konstruktivismu a jazyku.

Třetí skupinu Adler nazývá *radikálním konstruktivismem*, který zahrnuje postmoderní a poststrukturální perspektivy. Radikální konstruktivismus leží na okraji jinak silného konstruktivismu v sociálních vědách. Radikální konstruktivisté obecně nezpochybňují existenci hmotné reality, nejčastěji také provádějí empirický

výzkum, nicméně se domnívají, že hmotná realita nemůže být skutečně zastoupena, proto jsou agnostičtí ohledně hmotné reality a raději se soustředí na diskurz.

Poslední skupinou je *kritický konstruktivismus*, vyplývající z kombinace objektivní hermeneutiky (hlavně přístupu Habermase a jeho následovníků) a zájmu o emancipační účinky poznání. Kritičtí konstruktivisté, jako je Andrew Linklater, Robert Cox, Heather Rae, Paul Keal a Craig Murphy, společně usilují o lepší pochopení mechanismů, na nichž jsou založeny sociální a politické řády. Kritičtí konstruktivisté se obecně řídí pragmatickým přístupem.

1.3.2 Dělení konstruktivismu podle Johna Ruggieho

John Ruggie své dělení konstruktivismu publikoval ve svém díle *Constructing the World Policy*, roku 1998. John Ruggie, vycházející z filozofických základů, stanovil tři skupiny konstruktivismu, i když dle jeho přesvědčení, je jakékoliv dělení teorií problematické a složité.

První skupinou konstruktivismu je *neoklasický konstruktivismus*, který je dle Ruggieho epistemologicky spřízněný s pragmatismem. Tento přístup je nejčastěji využíván v rámci teorie řečových aktů (speech act theory), nebo v rámci teorie komunikativního jednání (theory of communicative action). Za přední představitele John Ruggie označuje (krom sebe samého), Nicholase Onufa, Ernsta Haase, Friedricha Kratochwila a Emanuela Adlera. Tito teoretikové si uvědomují, že jejich závěry nejsou stabilní a trvalé, ale největším přínosem tohoto směru je možné otevření další diskuze.

Druhým proudem je *postmodernistický konstruktivismus*, jehož kořeny sahají až k Friedrichu Nietzsche. Postmodernistický konstruktivismus se snaží oddělit epistemologii od modernistických postupů a klade důraz na jazykovou konstrukci subjektů, jenž je výsledkem diskurzivních praktik. Mezi hlavní představitele tohoto směru Ruggie řadí například Davida Cambella, Jamese Der Deriana a R. B. J. Walkera.

Třetím a posledním proudem dle Ruggieho je *naturalistický konstruktivismus*. Tento proud je kombinací dvou výše zmíněných proudů a je tak autorem označován za střední cestu. Stejně jako neoklasický konstruktivismus, sdílí určité rysy s tradičními teoriemi, ale je především založen na filozofické doktríně

vědeckého realismu. „*Vědecké zkoumání jak materiálního, tak sociálního světa se zakládá na nepozorovatelných a většinu času intersubjektivních aspektech společenského života, které existují nezávisle na duševních stavech jednotlivců, kteří ho tvoří*“ (Ruggie 2003: 36). Mezi hlavní představitele tohoto směru patří Alexander Wendt a David Dessler (Ruggie 2003: 35-36).

1.3.3 Dělení konstruktivismu podle Jeffreyho Checkela

Jeffrey Checkel (2006: 4–6) v roce 2006 rozdělil konstruktivismus do tří směrů. První skupinu nazval *konvenčním konstruktivismem*, který dominuje ve Spojených státech amerických a jeho hlavním cílem je zkoumání úlohy norem v mezinárodním prostředí. Hlavními představiteli tohoto směru jsou Jarle Trondal, Martha Finnemore nebo Kathryn Sikkink, kteří se snaží o budování tzv. mostů v prolínání různých teoretických pohledů.

Druhým směrem je *interpretativní konstruktivismus*, který dominuje v Evropě a umožňuje zkoumání role jazyka při budování sociální reality. Interpretativní směr se zaměřuje na to, jak je možné, že existují nematerialistické faktory, které ovlivňují rozhodovací proces a mění tím identity. Hlavním představitelem je podle Checkela T. Banchoff.

Posledním směrem je tzv. *radikální konstruktivismus* (nebo také kritický konstruktivismus), který se soustředí na interpretaci jazyka. Představitelé tohoto směru nezpochybňují jazykem danou realitu, ale jsou velmi kritičtí k výkladu a více se zaměřují na interpretaci.

Dělení konstruktivismu podle Adlera, Ruggieho a Checkela se v mnoha ohledech překrývá a doplňuje, i když Adler vybočuje s počtem dělení konstruktivismu zařazením radikálního konstruktivismu. Radikální konstruktivismus ale nezapadá do konstruktivistického konceptu a ostatní směry se většinou shodují hodnotovou blízkostí i zařazením některých významných teoretiků konstruktivismu. Lze nalézt podobnosti mezi Adlerovým modernisticko-lingvistickým konstruktivismem, Ruggieho neoklasicistním a Checkelovým interpretativním konstruktivismem. Modernisticko-lingvistický konstruktivismus, tak jak ho definoval Adler, bude podrobněji popsán v následující kapitole. V práci mu bude věnováno více pozornosti, jelikož v rámci metodologie, kdy budou

zkoumány výroky amerických a mexických prezidentů, lze tyto výroky posoudit nejlépe skrze modernisticko-lingvistický konstruktivismus.

1.4 Lingvistický konstruktivismus

V osmdesátých letech se dostal do popředí výzkum jazyka ve vztahu k mezinárodním vztahům díky konstruktivismu a poststrukturalismu. Nicholas Onuf, který společně s Friedrichem Kratochwilem patří k předním představitelům lingvistického konstruktivismu, ve své knize *World of Our Making* (1989: 39) využívá biblické přirovnání, že na počátku bylo slovo. Podle něj lidé vynalezli jazyk, aby mohli popsat svět kolem sebe tak, jak ho vnímali. Jazyk ale není jen komunikačním nástrojem, nýbrž právě skrze jazyk člověk konstruuje realitu. Lingvističtí konstruktivisté zkoumají to, jak sociální pravidla tvoří proces, ve kterém lidé a společnost ovlivňují kontinuálně a recipročně jeden druhého (Onuf 1989: 214).

Onuf se zabýval tím, jakým způsobem aktéři mezinárodních vztahů používají jazyk a „řečové akty“³ rozdělil do tří kategorií. Jedná se o asertivní řečové akty (assertive speech acts), direktivní řečové akty (directive speech acts) a zavazující řečové akty (commissive speech acts). Tyto kategorie řečových aktů jsou zásadní pro utváření sociálních pravidel a norem, které posluchačům (hearers) umožní pochopit vzorce chování v novém prostředí (Onuf 1989: 66-68). Onuf používá přirovnání k lovecké sezóně, aby názorně ukázal dělení aktu řeči:

1) Vy tvrdíte, že lovecká (kachní) sezóna začala. (You assert that duck season has begun). Můžeme také říci: Začala lovecká (kachní) sezóna! (Duck season has begun!)

2) Ona požaduje, abychom šli lovit kachny. (She demands that we all go duck hunting). Ona ale také může říci: Pojdme lovit kachny! (Let's go duck hunting!).

3 Akt mluvení ve formě, která přiměje někoho jiného jednat, se nazývá „speech act“ (Onuf 2013:10).

3) Já Vám slíbím, že uvařím k večeři kachnu (I promise to cook roast duck for dinner). Nebo mohu říci: Uvařím večeři! (I'll cook!).

Obecná forma řečového aktu je následující: Já tímto tvrdím (prohlašuji či slibuji) komukoliv, kdo mě poslouchá, že nastala situace, které může být docíleno. Znamená to tedy, že já tvrdím (assert), že je lovecká sezóna, dávám pokyn (direct) k lovení a zavazuji (commit) se k udělení večeře (Onuf 2013: 10). Jednotlivec je schopen svým projevem ovlivnit jednání aktérů, ať už je tento projev v jakékoliv formě. Jazyk má i v politickém prostředí významnou roli, v podstatě jazyk politiku utváří. Slova jsou nevyčerpatelným zdrojem, slova mohou ublížit, potěšit, rozesmát i rozplakat. Mohou zkonstruovat novou realitu, přimět ostatní věřit tomu, co si myslíme a co říkáme (neboli je jazyk prostředkem šíření a institucionalizace myšlenek). Jazyk se stal velmi mocným pracovním nástrojem politiků, v jejichž zájmu je volit slova, která posílí jejich legitimitu. To, jakým způsobem interpretují určité skutečnosti, ovlivňuje vnímání nejen celé společnosti, ale tato interpretace může mít i globální dosah. Jazyk má vždy subjektivní zabarvení, jelikož odráží prostředí a okolnosti kolem nás. Jinými slovy to znamená, že ač lidé nejsou schopni přímo ovlivnit okolnosti, které je zasáhnou, to jakým způsobem je uchopí a interpretují, v závislosti na minulosti a zkušenostech, utváří prostředí, ve kterém žijí (Barša, Císař 2008: 293).

2 Vývoj bezpečnostní roviny mexicko-amerických vztahů

Spojené státy vždy považovaly Latinskou Ameriku za svoji přirozenou sféru vlivu a vzhledem k dominantnímu vojenskému postavení Spojených států pro ně nepředstavuje v současnosti žádná ze zemí Latinské Ameriky vojenskou bezpečnostní hrozbu.⁴ Latinská Amerika proto není ve středu zájmu nejvyšších představitelů zahraniční politiky Spojených států, ale naopak pro země Latinské Ameriky představují vztahy se Spojenými státy, zejména díky ekonomickým vazbám, zpravidla nejvyšší prioritu. Asymetrie vztahů, způsobená výraznými rozdíly v celkové socioekonomické struktuře, vytvořila základ defenzivního a mnohdy skeptického postavení mnoha latinskoamerických zemí ve vztahu ke Spojeným státům. Obavy ze zahraniční intervence či zasahování do vnitřních záležitostí ze strany silnějšího státu patří k základním politickým diskurzům tradičně používaných v Latinské Americe. Vzhledem ke sdílené hranici a uzavřené dohodě o NAFTA, patří Mexiko z pohledu zahraniční politiky Spojených států mezi nejdůležitější státy Latinské Ameriky (Kozák 2009: 240).

Vztahy mezi Spojenými státy a Mexikem byly vždy komplikované. Od doby, kdy Spojené státy v 19. století napadly svého jižního souseda a zabraly polovinu jeho území, se tyto dvě země snažily navázat vztah založený na vzájemné důvěře a respektu. V průběhu dvou století od nezávislosti Mexika hrály vlády a občané obou zemí ústřední roli při formování vzájemného politického, hospodářského, sociálního a kulturního rozvoje. Ačkoli tento proces vyžadoval velkou spolupráci, vztahy mezi Spojenými státy a Mexikem byly častěji charakterizovány antagonismem, vykořisťováním a unilateralismem. Tato dlouhá historie napětí přispěla ke třem největším výzvám, kterým tyto země dnes čelí: hospodářský rozvoj, imigrace a násilí související s drogami (Keller 2016).

V současné době se v některých otázkách zdá, že existuje více konfliktů než spolupráce, jako v případě migrace. V jiných se zdá, že míra spolupráce je vysoká (například v obchodních a finančních otázkách). Existují také problémy, které odrážejí zajímavou kombinaci konfliktů a spolupráce, jako v případě obchodování s drogami (Velázquez Flores 2011). V následujících podkapitolách bude detailněji

4 I když Latinská Amerika nepředstavuje pro Spojené státy vojenskou bezpečnostní hrozbu, v jiných rovinách bezpečnosti, jako je např. migrace nebo organizovaný zločin, toto neplatí.

přiblížen historický vývoj mexicko-amerických vztahů, přičemž největší důraz bude kladen na bezpečnostní rovinu mezinárodních vztahů.

2.1 Monroeova doktrína, anexe Texasu a mexicko-americká válka

Od počátku latinskoamerických bojů za nezávislost se Spojené státy snažily zachovat neutralitu a nezasahovat do zájmů evropských mocností, nicméně Kongres Spojených států v roce 1811 přijal pravidlo bezpečnostní politiky v Latinské Americe, čímž odsoudil převod území jedné evropské mocnosti na jinou evropskou mocnost. No-transfer rezoluce reagovala na převedení Floridy ze španělského vlastnictví na Velkou Británii. V roce 1823 prezident Monroe formuloval další základní princip americké bezpečnostní politiky, Monroeovu doktrínu, ve které se Spojené státy zavázaly zabraňovat veškerým evropským pokusům o další kolonizaci západní hemisféry. Touto doktrínou Spojené státy demonstrovaly svůj názor, že celý kontinent patří do sféry jejich vlivu (Belko 2011).

Během 20. let 19. století docházelo k přesunu desítek tisíc Angloameričanů do mexického státu Texas za levnější a snáze dostupnou půdou. Vše vyústilo Texaskou revolucí v roce 1835, díky které získal Texas nezávislost na Mexiku. Americká vláda podporovala usazování svých občanů na mexickém území s cílem územní expanze, proto roku 1846 došlo k anexi Texasu ze strany Spojených států. Mexická vláda se svého území opakovaně odmítla vzdát a po celou dobu existence Texaské republiky, od roku 1836 do roku 1846, považovala Texas za svou provincii. Tyto události odstartovaly roku 1846 Mexicko-americkou válku, ve které již nešlo pouze o Texas, ale o posunutí hranice Spojených států až k řece Rio Grande. V této válce, která trvala dva roky, Mexiko přišlo o více než polovinu svého území. Tato válka nastolila nebezpečný precedent americké unilaterální politiky a zapříčinila nahlížení Mexika na Spojené státy jako na největší hrozbu pro jeho bezpečnost a suverenitu (Keller 2016).

2.2 Mexická revoluce a období světových válek

Mexická revoluce, jež začala v roce 1910, patří mezi další významné historické mezníky, které ovlivnily vztah Spojených států a Mexika. Revoluci spustila nespokojenost venkovských a městských rolníků s autoritářskou vládou diktátora Porfíria Díaze, během které vzrostla propast mezi bohatými a chudými.⁵ Spojené státy udržovaly na přelomu 19. a 20. století s diktaturou Díaze dobré vztahy, ale po vypuknutí občanské války podpořily opozičního generála Huerta. Na tomto rozhodnutí měl velký podíl velvyslanec Henry Wilson, který varoval před neschopností mexické vlády zvládnout situaci a ochránit ekonomické zájmy Spojených států. V roce 1911 byl Porfirio Díaz svržen a v roce 1913 ho nahradil Victoriano Huerta. Díaz pronesl velmi slavnou větu: "Ubohé Mexiko, tak daleko od Boha, a tak blízko Spojeným státům." Huerta ale s nástupem nového amerického prezidenta Woodrowa Wilsona přišel o americkou podporu, jelikož Wilson odmítl mexického diktátora uznat. Pokračující nepokoje proti Huertově režimu měly za následek příliv migrantů do Spojených států, kteří tam hledali útočiště.

Začátkem roku 1914 Spojené státy vyslaly na území Mexika armádu s cílem zabránit vylodění německé nákladní lodi v přístavu Veracruz s dodávkou zbraní pro generála Huerta. Kromě podpory opozičního vůdce Carranzy měl tento zásah také zabránit bližšímu vztahu Mexika s Německem. K poslední americké invazi do Mexika došlo roku 1916 a byla reakcí na napadení města Columbus v Novém Mexiku revolučními jednotkami Pancho Villy. Villa, rozrušený Wilsonovým uznáním Carranzy, se rozhodl vyvolat konflikt mezi Spojenými státy a Mexikem. Americká armáda však neúspěšným honem na Villu způsobila pouze velké nepokoje a rozhořčení mexické vlády.

Ve 20. letech rostlo napětí mezi oběma zeměmi, nejen kvůli problému s přistěhovalci, ale přidala se i problematika přítomnosti amerických ropných společností v Mexiku. Ty se obávaly, že jejich investice mohou být vyvlastněny na základě mexické ústavy. V srpnu 1923 se zdálo, že Mexiko a Spojené státy tuto záležitost vyřešily podepsáním smlouvy Bucareli, v níž Mexiko souhlasilo s tím, že bude respektovat práva ropných společností Spojených států výměnou za uznání

5 Revoluce je datována do období let 1910-1920. Začala povstáním opozičních sil Francisca Madery proti diktatuře Díaze a následně se proměnila v občanskou válku. Mezi nechvalně slavné osobnosti tohoto období patřili zejména Pancho Villa a Emiliáno Zapata (Buchenau 2015).

mexické vlády a obnovení diplomatických vztahů. Problém zůstal v Mexiku kontroverzní a v roce 1938 mexický prezident Lazaro Cardenas znárodnil ropný průmysl. Až v roce 1944 Mexiko souhlasilo s tím, že americkým ropným společností zaplatí 24 milionů dolarů (plus úroky) za nemovitosti vyvlastněné v roce 1938.

Ve 40. letech 20. století vstoupilo Mexiko po boku Spojených států do 2. světové války, byla vytvořena mexicko-americká komise společné obrany a Spojené státy a Mexiko se staly poprvé v historii oficiálními spojenci (Buchenau 2015).

2.3 Studená válka a postbipolární období

Zvýšení napětí mezi Spojenými státy a celou Latinskou Amerikou bylo způsobeno studenou válkou, neboť v obavách z šíření komunismu byly Spojené státy ochotny tolerovat i autoritářské konzervativní režimy, které často postrádaly podporu veřejnosti. Spojené státy se snažily udržet svůj vliv v Mexiku a zabránit jeho sblížení se Sovětským svazem, nicméně Mexiko odmítalo přerušit diplomatické vztahy se Sovětským svazem a udržovalo dobré styky s Kubou. Mexiko i nadále pokračovalo ve spolupráci se Spojenými státy na řešení společných problematických otázek, zároveň se ale snažilo zachovat si do jisté míry nezávislost. Mexiko také sehrálo v tomto období velmi důležitou roli, jakožto aktér usilující o nalezení mírových řešení konfliktů, které decimovaly region. Co je však důležitější, Spojené státy během studené války nezasahovaly do mexické domácí politiky. Když hrozilo, že studentské protesty destabilizují zemi těsně před konáním olympijských her v Mexiku v roce 1968, administrativa Spojených států nechala zvládnutí konfliktu na mexické vládě. Místo toho, aby intervenovaly, Spojené státy sledovaly, jak mexická vláda násilně potlačila studentské hnutí. Američtí vůdci z velké části věděli, že mexická vláda sdílí jejich protikomunistickou orientaci a důvěřovali jim, že zvládnou vyřešit své vlastní záležitosti, doma i v zahraničí. Pro Spojené státy byla tedy zásadní stabilita, opozice vůči komunismu a ochota spolupracovat (Keller 2016).

Období studené války provázelo mnoho problémů, mnohdy nevyřešených z předešlých let. Během 2. SV Spojené státy výrazně uvolnily přistěhovaleckou

politiku vůči Mexiku, přes tzv. braceros – dělníky, kteří do USA přicházeli, aby nahradili pracovní sílu, která odešla do armády nebo válečného průmyslu. Po konci války se měli tito dělníci vracet zpět do Mexika, ale chyběly mechanismy, které by je k tomu přiměly. Spojené státy proto začaly uplatňovat tvrdší opatření v boji proti nelegálním migrantům v podobě zatýkání a deportací (Opatrný 2017). Koncem 60. let navíc americkou i mexickou bezpečnostní politiku ovlivnil masivní nárůst pašování drog z Mexika do Spojených států. V září 1969 americký prezident Richard Nixon vyhlásil "válku proti drogám" a Spojené státy zahájili agresivní operaci zaměřenou na boj proti drogám na americko-mexické hranici. Tři tisíce agentů, rozmístěných podél hranice, prohledávalo všechny osoby a vozidla, které mířily do Spojených států. Mexiko reagovalo velmi pobouřeně, že o operaci nebylo předem informováno. V polovině října byla operace ukončena a nahrazena dvoustrannou dohodou o spolupráci mezi oběma zeměmi. V roce 1973 vytvořily Spojené státy protidrogovou správu (DEA) a mezi zeměmi existovala v 70. a 80. letech protiteroristická spolupráce. Do konce studené války se témata americké i mexické bezpečnostní politiky nezměnila a hlavní pozornost byla věnována imigraci, kolektivní bezpečnosti a organizovanému zločinu.

Po skončení studené války se otevřely nové možnosti spolupráce založené na demokratizaci a ekonomických reformách. Významnou událostí 90. let bylo podepsání Severoamerické dohody o volném obchodu (NAFTA). Dohoda pomohla stabilizovat mexické hospodářství, které prošlo krizí, a zároveň přispěla k ekonomické prosperitě Spojených států, nicméně s sebou přinesla i negativní dopady. Přestože v Mexiku některá zpracovatelská odvětví, jako je automobilový průmysl, od podpisu Severoamerické dohody o volném obchodu prosperovala, jiná ne. Například mexické zemědělství bylo nepříznivě ovlivněno levným dováženým zbožím, pocházejícím ze Spojených států. Snížením produkce v mnoha průmyslových odvětvích se zvyšovala nezaměstnanost a tím poklesla životní úroveň mexického obyvatelstva (Zuloaga 2001: 14). Vstup Mexika do NAFTA zvýšil sociální napětí v celé zemi, ale ve státě Chiapas vyústilo v ozbrojený konflikt. Obyvatelé Chiapasu jsou z velké části indiáni, kteří odvozují svůj původ od Mayů. Již od 70. let se objevovaly lokální konflikty na mexickém venkově, kdy vesnické obyvatelstvo požadovalo lepší životní podmínky, přístup ke službám, vzdělání, lékařské péči a půdě. Dlouhodobý útlak a nespokojenost tamních obyvatel vyústil v povstání 1. ledna 1994, kdy vstoupila NAFTA v platnost. NAFTAU totiž

považovali za útok na životní úroveň mexického obyvatelstva a zejména na jeho domorodou část (Gutiérrez 1998: 221-227).

I přes výrazné zvýšení obchodní výměny mezi zeměmi a historický význam zvolení výrazně proamerických prezidentů ze strany PAN v roce 2000 a 2006, se nepodařilo vytvořit dostatek pracovních míst, ani výrazněji snížit sociální nerovnost a chudobu. Zásadní událostí pro bezpečností politiku Spojených států se stalo 11. září 2001. Po teroristických útocích posílil George Bush bezpečnost hranic Spojených států navýšením hraničních hlídek, ale mexicko-americké vztahy se tímto opět vyhrotily. Legální i ilegální migrace do Spojených států, představující jeden z nejvýznamnějších problémů bezpečnostní roviny mezinárodních vztahů, vyvolala ve Spojených státech negativní reakce až do té míry, že byly přijaty zákony na stavbu masivního plotu na větší části hranice s Mexikem. Váženým tématem se také stal boj proti pašeráckým kartelům, kdy tvrdší opatření a zásahy centrální mexické vlády otevřely prostor pro souboje jednotlivých drogových kartelů o vliv v klíčových hraničních koridorech. Vláda Spojených států se obávala, že konflikty mezi kartely a s nimi spojené násilí se může přenést i na druhou stranu hranice, a proto využila ochoty mexického prezidenta Felipe Calderóna úzce spolupracovat v oblasti vnitřní bezpečnosti. V roce 2008 byla podepsána tzv. Iniciativa z Meridy, jejímž základem byla vojenská a další pomoc v boji proti organizovanému zločinu ve výši cca 1,3 mld. USD (Kozák 2009: 243).

2.4 Administrativa Baracka Obamy vůči Mexiku

V roce 2009 přinesl Barack Obama svým zvolením do funkce prezidenta Spojených států velké očekávání ohledně změn v zahraniční politice vůči Mexiku. Hlavním cílem Baracka Obamy byla snaha o mezinárodní vyjednávání a spolupráci, spíše než použití síly, nicméně navzdory velkým očekáváním, vykazovala administrativa Baracka Obamy větší známky kontinuity a málo změn v zahraniční politice vůči Mexiku. Mexiko bylo pro jeho administrativu důležitou zemí z hlediska domácí politiky (kvůli otázkám, jako je bezpečnost, obchodování s drogami a migrace), ale nebylo prioritou zahraniční politiky. Administrativa Baracka Obamy se totiž musela věnovat důležitějším otázkám, jako hospodářská krize a přítomnost Spojených států v Iráku (Velázquez Flores 2011).

Obamova administrativa se potýkala se stejnými problémy spojenými s Mexikem, jako jeho předchůdci. Mezi ty nejdůležitější se řadí bezpečnost hranic, migrace, nezákonné obchodování s drogami a otázky životního prostředí. Obama vnímal Mexiko jako kritického partnera pro bezpečnost Spojených států, nejen z ekonomického hlediska. Spojené státy a Mexiko za Baracka Obamy a Enriqueho Peña Niety zahájily mnoho společných programů a projektů, jako například ekonomická spolupráce, expanze vzdělávací spolupráce, usnadnění obchodu a cestování, energetická spolupráce a řešení změny klimatu, environmentální spolupráce, posílení spolupráce v oblasti zdraví a podpora bezpečnosti. Oba prezidenti zastávali názor, že společně jsou obě země silnější (Peters, T. Woolley 2016). O tom svědčí i to, že oba prezidenti se sešli několikrát v rámci oficiálních návštěv nebo mnohostranných setkání. Stejně tak ministryně zahraničí Hillary Clintonová navštívila Mexiko třikrát a ministryně zahraničních věcí Mexika Patricia Espinosa uskutečnila celkem sedm oficiálních návštěv ve Spojených státech během prvních dvou let Obamovy administrativy. V souladu se stejnými zásadami udržovali různí úředníci na vysoké úrovni z obou vlád neustálou a intenzivní komunikaci, aby diskutovali o otázkách společného zájmu. Počet schůzek mezi oběma vládami byl velký a jen málo zemí mělo takové kontakty se Spojenými státy. Osobní schůzky na vysoké úrovni ukazují zvláštní povahu vztahů mezi Mexikem a Spojenými státy v tomto období. Neustálá komunikace mezi oběma vládami je zásadní pro řešení společných problémů (Velázquez Flores 2011).

2.5 Administrativa Enriqueho P. Niety vůči Spojeným státům

Enrique Peña Nieto byl mexickým prezidentem v letech 2012 až 2018 a ve funkci vystřídal Felipe Calderóna, jehož hlavním cílem zahraniční politiky byl boj proti organizovanému zločinu, zejména obchodování s drogami. Nieto kritizoval Calderónovu strategii v boji proti organizovanému zločinu, jelikož za jeho administrativy vzrostla úroveň násilí a v řešení bezpečnostních problémů byla strategie neúspěšná. Nieto proto navrhoval tuto strategii přeformulovat tak, aby řešila původ násilí a nabízela více příležitosti a lepší životní podmínky pro obyvatele Mexika. Jeho hlavním cílem bylo šířit obraz Mexika ve světě, jako bezpečné země pro zahraniční investice a ve vztahu ke svému sousedovi se chtěl zaměřit především na ekonomickou spolupráci. Až do roku 2014 vše naznačovalo,

že Nietovy snahy o snížení kriminality a násilí byly úspěšné, ale bezpečnostní krize spojená se zmizením 43 studentů z venkovské školy a krize v Michoacánu, vrátila otázku bezpečnosti na vrchol národní a mezinárodní agendy. Úsilí vlády Peña Niety o desekuritizaci zahraniční politiky se projevilo také ve vztahu se Spojenými státy. Ačkoli Iniciativa Merida nebyla zrušena, přestala být pro mexicko-americké vztahy zásadní. Navzdory tomu byla bezpečnost v tomto vztahu i nadále ústředním problémem. Během mexické bezpečnostní krize vzrostla vládní poptávka po dovozu zbraní ze Spojených států, což bylo v rozporu s Nietovou snahou o snížení násilí v zemi.

Dalším důvodem, proč se bezpečnost stala ústředním problémem ve vztahu ke Spojeným státům, kromě krize, která se projevila krátce po začátku funkčního období, bylo to, že s nástupem Donalda Trumpa k moci vláda Peña Niety pochopila, že otázka bezpečnosti je hlavním vyjednávacím nástrojem. Ve skutečnosti, vzhledem k Trumpově neustálé kritice mexických migrantů a hrozbám zrušení Severoamerické dohody o volném obchodu, mexické ministerstvo zahraničí informovalo prezidenta a Kongres Spojených států, že mexický senát pozastaví bilaterální spolupráci v oblasti bezpečnosti a migrace, pokud se prezident této země vůči Mexiku nebude chovat s úctou. Od roku 2015 do roku 2018 Mexiko deportovalo 436 125 migrantů z Guatemaly, Salvadoru a Hondurasu, což je číslo výrazně vyšší, než kolik jich deportovaly Spojené státy. Tato skutečnost je důkazem, že Mexiko bylo za administrativy Niety mnohem aktivnější v bránění vstupu migrantů ze Střední Ameriky na území Spojených států, než mu bylo přisuzováno.

Na konci šestiletého funkčního období Peña Niety došlo na hranici se Spojenými státy k další krizi v důsledku masivního příchodu středoamerických migrantů do města Tijuana. Přítomnost migrantů v tomto pohraničním městě vyvolala silné xenofobní reakce ze strany obyvatel Tijuany a přetížení základních služeb, které nemohla uspokojivě vyřešit ani místní vláda, ani federální vláda. Ačkoli příliv migrantů ze Střední Ameriky nebyl nový, skutečnost, že k němu došlo hromadně, bylo bezprecedentní a svědčí o tom, že mexická vláda nikdy neměla strategii, jak se s tímto jevem vypořádat (Chabat 2019).

3 Politika současných prezidentů Mexika a Spojených států: Donald Trump a Andrés Manuel López Obrador

Prvních 18 měsíců Trumpovy administrativy bylo provázeno jeho xenofobní, proti přistěhovaleckou a rasistickou rétorikou. Všechny přistěhovance označil za nepřátele a potenciální teroristy, přičemž tato prohlášení byla mířena především na jižního souseda Spojených států – Mexiko. Charakterizoval mexické migranty jako zločince, pašeráky drog a násilníky, hrozil vypovězením dohody o volném obchodu (NAFTA), pokud Mexiko nezastaví velké toky drog a migrantů do Spojených států. Tato agresivní prohlášení jsou dohledatelná na jeho osobním Twitteru, který se stal oblíbenou formou komunikace se světem. Tato sociální síť uživatelům umožňuje permanentní sdílení všech myšlenek a názorů bez osobní konfrontace s ostatními lidmi. Tato skutečnost umožnila Donaldu Trumpovi ohrožit mexicko-americké vztahy pouze svými prohlášeními.⁶ Tato rétorika byla podpořena rozhněvanými občany, podle kterých přítomnost migrantů poškozuje jejich kulturu a hospodářství. Trump stanovil několik zásadních problémů, které je třeba vyřešit. Mezi ty nejzásadnější úkoly patří zvýšení bezpečnosti hranic, čímž se zastaví tok nelegálních migrantů. Prezident navrhl výstavbu hraniční zdi podél jižní hranice s Mexikem.

Trump několikrát požádal Kongres o financování stavby, ale jeho žádost byla zamítnuta. Rovněž opakovaně vyzýval mexickou vládu a požadoval, aby náklady za výstavbu zdi zaplatilo Mexiko. I když zeď není řešením v otázce národní bezpečnosti, stala se ikonou Trumpovy proti přistěhovalecké rétoriky. Specialisté v této záležitosti, demokraté, a dokonce i mnozí republikáni v Kongresu tvrdili, že kromě toho, že je zeď extrémně drahá, měla by i značné negativní environmentální dopady. Zeď by v tomto boji byla stejně neúčinná, jelikož téměř polovina nelegálních migrantů žijících ve Spojených státech nevstoupila na jejich území přes pozemní hranici. Trump tedy navrhl rozmístit 4 000 vojáků na americko-mexické hranici, aby řešili to, co považuje za „krizi“, dokud nebude postavena zeď.

Další citlivou otázkou je, že Trumpova administrativa navrhla navrácení nelegálních migrantů zadržovaných na hranici na místo, kde překročili hranici, bez ohledu na zemi jejich původu, a to i během čekání na soudní řízení ve Spojených

6 Tento argument podporuje hlavní myšlenka konstruktivisticko-lingvistické teorie, podle které děláme něco jen tím, že něco říkáme.

státech. Mexický ministr zahraničí opakovaně prohlašoval, že Mexiko nepřijme občany jiných národností, pokud se je Spojené státy pokusí poslat zpět. Za Obamovy administrativy se deportace zaměřovaly na nelegální migranty usvědčené ze zločinu, ale za administrativy Trumpa se deportace rozšířily i o nelegální migranty, kteří ve Spojených státech žijí, pracují a platí daně i 20 let. Také navrhl zlepšení a vybudování více zadržovacích středisek pro nelegální migranty poblíž hranic a omezil celkový počet přijímaných uprchlíků na 50 000 lidí ročně, na rozdíl od limitu 110 000 osob stanoveného administrativou Baracka Obamy.

Trump se zasadil o reformu imigračního systému, podle které by se do roku 2027 mělo snížit roční přijímání přistěhovalců a vydávání zelených karet ze současného jednoho milionu na 500 000. Trump rovněž požaduje omezení „Řetězové migrace“, tedy migrace i ostatních příbuzných, než jen manželů a nezletilých dětí, protože chce při vyřizování žádostí o azyl upřednostňovat kvalifikované migranty.

Bez souhlasu Kongresu provedla Trumpova administrativa celou řadu exekutivních akcí a směrnic s cílem přepracovat imigrační systém Spojených států. Některé z nich však stále nejsou uskutečněné, jako je například stavba zdi, ikona proti imigrační rétoriky Trumpa. Jeho neustálé hrozby vypovědět dohodu NAFTA, pokud mexická vláda nezaplatí za hraniční zeď, výrazně poškodily historicky silný dvoustranný vztah mezi Spojenými státy a Mexikem (Verea 2018).

V roce 2018 byl v Mexiku zvolen nový prezident Andrés Manuel López Obrador (AMLO), který započal změnu režimu, čtvrtou transformaci Mexika. Volby vyhrál 1. července 2018, do úřadu prezidenta nastoupil 1. prosince 2018, ale ode dne vítězství ve volbách fakticky převzal otěže mexické vlády. Podpory se mu dostalo od samotného Donalda Trumpa, se kterým pouhých 48 hodin po volbách vedl telefonní rozhovor. Oba prezidenti vyjádřili naději na přátelskou spolupráci mezi zeměmi. Ve své volební kampani se ale Obrador netajil kritikou Trumpových plánů na řešení situace na jižní hranici Spojených států a označil tyto plány za nepřijatelné. AMLO se zavázal k obraně důstojnosti Mexika a ochraně Mexičanů, žijících ve Spojených státech. Zahraniční politika nebyla ve volební kampani výrazné téma, nicméně AMLO navrhl snížení migrace do Spojených států a zvýšení bezpečnosti hranice jako součást komplexního rozvojového plánu, který zvýší zaměstnanost v Mexiku. Při oficiální návštěvě Mexika americké delegace v čele s

kancléřem Pompeem, představil Obrador konkrétní plány týkající se obchodu, rozvoje, migrace a bezpečnosti, které by měly zlepšit mexicko-americké vztahy. AMLO zdůraznil, že nemůže existovat možné řešení problému migrace, bezpečnosti a stability v Mexiku a Střední Americe bez spolupráce v oblasti rozvoje (Pellicer Silva 2019).

AMLO se již ve svém volebním programu zavázal ke změně režimu, k vykořenění toho starého a zkorumpovaného a k celkové transformaci mexické společnosti. Prosazoval myšlenku, že když zajistí chudým lidem vzdělání, práci a lékařskou péči, nabídne jim tak alternativu ke kriminálnímu životu a sníží se tak násilí v zemi. Zároveň také nebudou mít obyvatelé Mexika důvod emigrovat do Spojených států. Započal tedy mnoho sociálních a vzdělávacích programů, jako jsou stipendia pro studenty základních a středních škol, kteří pocházejí z rodin s nízkými příjmy.

Od prvního dne v úřadu prezidenta odstartoval program na zlepšování měst v okrajových čtvrtích na severu země, jako je Tijuana, Mexicali, San Luis Río Colorado, Nogales, Ciudad Juárez Acuna, Piedras Megras, Nuevo Laredo, Reynosa a Matamoros. Cílem jeho vlády je zajistit bezplatnou lékařskou péči všem Mexičanům a zlepšení zdravotnického systému. Nejprve se program aplikoval na lékařská zařízení v nejchudších oblastech země a v následujících letech se rozšířil do celého Mexika.

Sociální programy samozřejmě zahrnují zvýšení důchodů a také nezaměstnaní mladí lidé dostanou práci na venkově v odvětvích, kde je nedostatek pracovní síly. Podpora, kterou vláda lidem poskytuje, putuje přímo k lidem bez dalších prostředníků, aby se předešlo korupci. Téma korupce je pro administrativu Obradora velmi zásadní. Beztretnost a korupci považuje za nejzávažnější problémy, se kterými se Mexiko potýká.

Po schválení lidmi a Kongresem vytvořil Národní gardu, která zajišťuje veřejnou bezpečnost v zemi. V den zvolení do funkce se vyjádřil k zahraniční politice takto: „Zahraniční politika bude založena na diplomacii a na zásadách sebeurčení národů, neintervenci, mírového urovnávání sporů, právní rovnosti států, rozvojové spolupráci, přátelství, míru, obraně lidských práv, ochraně životního prostředí a dodržování práv migrantů. Vztah s vládou Spojených států bude vztahem úcty, vzájemného prospěchu a dobrého sousedství. Je na čase tento

dvoustranný vztah orientovat na rozvojovou spolupráci. Vytváření pracovních míst v Mexiku a Střední Americe je jedinou alternativou k migraci, nikoli donucovací prostředky a násilí. Jak jsme se zavázali, 50 konzulátů, které má Mexiko ve Spojených státech, bude hájit životy a práva migrantů. Budeme hájit lidská práva všech našich krajanů“ (Obrador 2018).

Po zvolení Lópeze Obradora do funkce prezidenta se zdálo, že je opravdu naděje na zlepšení mexicko-amerických vztahů, ale již začátkem loňského roku se ukázalo, že Mexiko nebude schopné se Spojenými státy vyjednávat z rovnocenné pozice. Prezident Trump totiž oznámil, že od 10. června uvalí na veškeré zboží z Mexika pětiprocentní clo, pokud Mexiko nevyřeší problém migrace a nezastaví příliv migrantů bez víz do Spojených států. Navíc se mělo clo postupně každý měsíc o dalších pět procent navyšovat až na 25 procent. López Obrador na to reagoval dopisem, ve kterém Trumpa vyzval k dialogu a vyslal do Spojených států diplomatickou delegaci. „Prezidente Donalde Trumpe, dopředu avizuji, že nechci konfrontaci. Naše národy si zaslouží před jakýmkoli konfliktem mezi našimi zeměmi využít dialog. Sám prezident Roosevelt prohlásil, že každý člověk má právo na život beze strachu a utrpení. Na této myšlence jsem postavil svou politiku v otázce migrace. Lidské bytosti neopouštějí své domovy z rozmaru, ale z nutnosti. Proto jsem od začátku navrhoval rozvojovou spolupráci a pomoc středoamerickým zemím s vytvářením pracovních míst. Pokud by se tak stalo, pak Mexičané nebudou mít důvod migrovat do Spojených států, ale budou moci pracovat a být šťastní v zemi, kde se narodili, kde mají své rodiny a kořeny. Pane prezidente, sociální problémy nelze řešit zvyšováním cel nebo donucovacími prostředky! Navrhuji se ponořit do dialogu a hledat alternativy. Nechybí mi odvaha, nejsem zbabělec, ale věřím v politiku, která byla mimo jiné vynalezena k tomu, aby se předcházelo konfrontaci a válce“ (Obrador 30. 5. 2019).⁷

Prezident Trump na to reagoval na svém Twitteru takto: „Mexiko posílá velkou delegaci, aby jednala o hranicích. Problém je, že oni jednají už 25 let. My chceme činy, ne slova. Oni by tuto krizi mohli vyřešit za jeden den, kdyby chtěli“ (Trump 2. 6. 2019)!

7 Dostupné na osobním blogu prezidenta Lópeze Obradora (<https://lopezobrador.org.mx/wp-content/uploads/2019/05/30-05-2019-Carta-al-presidente-Trump.pdf>).

Ač měl Obrador v plánu vystupovat před Spojenými státy jako rovnocenný partner, byl tímto donucen ustoupit a přislíbit lepší ochranu své jižní hranice. Vzhledem k rozsáhlým sociálním programům, které s nástupem do funkce odstartoval, nemohl riskovat, že mexická ekonomika upadne do recese. Nově vytvořená Národní garda tedy zajistila jižní hranici Mexika, kudy procházejí migranti ze Salvadoru, Hondurasu a Guatemaly do Spojených států. Tento krok vedl ke střetům s migranty, kdy posledním případem bylo v lednu 2020 zadržení karavany migrantů, tvořené přibližně 4000 lidmi.

Trump stále požaduje výstavbu zdi na hranicích s Mexikem, ale doposud mu nebyly schváleny finance. Ve své podstatě se dá říci, že zeď postavil, nicméně tato zeď není z cihel a drátů, ale z lidských těl vojáků, kteří střeží hranice. Tento konflikt mezi mexickou a americkou administrativou ukázal, že i když je pro oba prezidenty otázka bezpečnosti důležitá, mají odlišné názory na řešení tohoto problému.

3.1 Komparace přístupů amerických a mexických prezidentů k bezpečnostní rovině mexicko-amerických vztahů

Srovnávání tak významných a odlišných osobností, jako jsou mexičtí a američtí prezidenti, není jednoduché. Tato podkapitola se zabývá komparací přístupů amerických prezidentů (Baracka Obamy a Donalda Trumpa) a mexických prezidentů (Peña Niety a Lópeze Obradora) k bezpečnostní rovině mexicko-amerických vztahů. Je zde také nastíněna politická příslušnost výše zmíněných prezidentů.

Zásadní rozdíl je samozřejmě v tom, že každý prezidentů pochází z ideologicky odlišné politické strany. Zatímco Barack Obama byl do funkce zvolen za Demokratickou stranu, Donald Trump naopak vzešel z Republikánské strany. V zahraničněpolitických otázkách se obě strany v zásadě shodují, ale demokraté oproti republikánům prosazují sociální programy a větší roli státu v řešení sociálně-ekonomických problémů. Také kladou větší důraz na dodržování lidských práv, ochranu životního prostředí a ochranu práv menšin. Demokraté věří, že je spolupráce lepší, než konflikt a mosty jsou lepší, než zdi (Democrats.org). Republikáni naopak prosazují tvrdší imigrační zákony a rodina a manželství muže

a ženy je dle nich základem společnosti. Oproti demokratům prosazují volný trh bez zásahu státu (GOP.com).

Institucionální revoluční strana (PRI), ze které pocházel prezident Enrique Peña Nieto, zaznamenala ve volbách roku 2012 návrat k moci. Tato centristická strana v roce 2000, po sedmdesáti letech u moci, prohrála volby ve prospěch Národní akční strany (PAN). Násilí a anarchie mexické revoluce zapříčinily v první polovině 20. století volání po silném státu. Zatímco v mnoha zemích Latinské Ameriky se měnily vlády stejně rychle jako roční období, Národní revoluční strana založená roku 1929 a o něco později přejmenovaná na Institucionální revoluční stranu, učinila z Mexika až do roku 2000 ráj stability, byť s jistým demokratickým deficitem. Návrat PRI k moci u mnohých vyvolal obavy z návratu starého zkorumpovaného režimu, který uzavřel dohodu s kartely výměnou za mír. Nieto však uvedl, že s kartely vyjednávat nebude a též nebude tolerovat korupci. Přesto vzhledem ke korupčním skandálům a neschopnosti vlády omezit násilí, v roce 2018 PRI pět ztratila prvenství a u moci ji vystřídala nová politická strana MORENA (Březinová 2012). Strana PRI klade důraz na silný stát a stabilitu, věří ve vyjednávání a kompromisy a za vlády Niety prosazovala neoliberalismus. Sociální politika není ve středu jejího zájmu.

Naproti tomu levicová strana MORENA ve svém volebním programu hlásala konec starému režimu. Je podle ní nutná politická, hospodářská, sociální a kulturní přeměna. Neoliberální model, zavedený během posledních 30 let, byl přínosem pouze menšině na úkor chudé většiny Mexičanů. MORENA zastává názor, že pokud lidem zajistí bezplatnou lékařskou péči, zaměstnání a vzdělání, nebudou mít důvod migrovat do Spojených států za lepším životem. Andrés Manuel López Obrador, jakožto nově zvolený prezident, se zavázal k hájení národní suverenity a národních zájmů.

Obamova politika, ať už domácí či zahraniční, se nesla v duchu spolupráce. Kládl důraz především na ekonomickou spolupráci s Mexikem, stejně jako tehdejší prezident Peña Nieto. Za těchto prezidentů byly mexicko-americké vztahy na velmi vysoké úrovni, vlády spolupracovaly na mnoha programech, nicméně se jim nepodařilo efektivně vyřešit problém migrace a s tím související bezpečnost. Peña Nieto se musel potýkat s bezpečnostní krizí, kdy bylo uneseno 43 studentů z venkovské školy a také s drogovou válkou, což je ozbrojený konflikt od roku 2006,

odehrávající se mezi mexickou vládou a drogovými kartely, které se snaží získat kontrolu nad vývozem drog do Spojených států. Tato válka byla vyhlášena tehdejším prezidentem Calderónem, který do boje nasadil až 50 000 mexických vojáků.

S nástupem Donalda Trumpa do funkce prezidenta přišlo opětovné ochlazení mexicko-amerických vztahů, jelikož se Mexiko stalo terčem útoku nově zvoleného prezidenta Spojených států, který migranty přicházející z Mexika označil za zločince. Také Trump trval na tom, že zeď, kterou navrhl postavit na hranicích s Mexikem, zaplatí právě mexická vláda. Tento návrh mexická strana rezolutně odmítla a kvůli tomuto sporu zrušila plánovanou návštěvu Spojených států. Zde je příklad hlavní myšlenky konstruktivisticko-lingvistické teorie, jelikož jediný projev prezidenta Trumpa na jeho Twitteru vedl ke zrušení oficiální návštěvy mexického prezidenta Niety. Prezident Trump ho svým projevem přiměl k jednání. Tito dva prezidenti během své vlády spolu nikdy osobně nejednali, přitom jednání o zásadních otázkách, jakou je bezpečnost společné hranice, by měla probíhat osobně, a ne na Twitteru.

V mexických prezidentských volbách v roce 2018 vyhrál levicový kandidát, kterému se již během jeho kampaně přezdávalo „mexický Trump“, jelikož i on staví svou zemi na první místo. Oba jsou velcí pragmatici. Andrés Manuel López Obrador si je vědom toho, že je nezbytné zachovat dobré ekonomické vztahy se Spojenými státy, aby mohl naplnit svoji domácí agendu. I když Obrador hlásal, že nebude se Spojenými státy jednat z pozice podřízenosti, okolnosti kolem hrozících cel na mexické zboží, ho donutily ustoupit a podřídit se podmínkám Spojených států.

Závěrem lze tedy říci, že ať už spolu prezidenti Spojených států a Mexika vycházeli a spolupracovali, či nikoli, bezpečnostní otázky ovlivňovaly jejich domácí i zahraniční politiku. Tento problém nemůže vyřešit pouze jedna země, ale naopak musí mezi nimi fungovat spolupráce a vyjednávání, jelikož problém migrace se netýká pouze Mexika a Spojených států, ale celé Střední Ameriky.

4 Vymezení metodologického rámce a operacionalizace

Cílem této práce je analyzovat prezidentské projevy amerického prezidenta Donalda Trumpa a mexického prezidenta Manuela Lópeze Obradora. Aby mohla autorka odpovědět na výzkumnou otázku: *Jak se Trumpova administrativa vyjadřovala k bezpečnostním otázkám ve vztahu k Mexiku a jak se vyjadřovala k těmto otázkám administrativa mexického prezidenta Obradora ve vztahu ke Spojeným státům a jakým způsobem, nebo zdali vůbec se proměnil diskurz Spojených států vůči Mexiku a naopak*, je v práci využita obsahová analýza (content analysis). V rámci obsahové analýzy budou v projevech mexického a amerického prezidenta sledovány předem vymezená témata a klíčová slova (proměnné), která budou představena v následující podkapitole o operacionalizaci. Autorka si je vědoma nedostatků, které jsou spojené s obsahovou analýzou, proto jsou v následující kapitole, mimo získaná data, uvedeny i citace a části projevů, které obsahovaly vybrané proměnné. Pomůže to tak čtenáři lépe pochopit význam jednotlivých slov v prezidentských projevech. V následující podkapitole je obsahová analýza podrobně popsána.

4.1 Obsahová analýza a aplikace metody

Obsahová analýza (content analysis) vznikla ve 30. letech 20. století, ale její největší rozmach nastal vstupem Spojených států do druhé světové války, kdy byla skrze tuto metodu zkoumána nepřátelská propaganda. Mezi zakladatele se řadí Paul Lazarsfeld a Harold Lasswell. Lasswell ve 40. letech 20. století publikoval knihu *Language of Politics*, která dodnes patří ke stěžejním dílům, zabývající se obsahovou analýzou. V roce 1952 uvedl Bernard Berelson ve své knize *Content analysis in Communication Research* pojem „obsahová analýza“ a od té doby se využívá jako všestranný nástroj pro vědce společenských věd, jako je například historie či politologie.

Obsahová analýza může být definována jako zkoumání obsahu komunikace, přičemž musí být zohledněn význam, kontext a záměr textu. Jedná se o metodu, při které např. projev poskytuje obsah, jenž je podroben zkoumání a vyvozování závěrů. Výše zmíněný Bernard Berelson obsahovou analýzu definuje jako „výzkumnou techniku, která slouží k objektivnímu, systematickému a kvantitativnímu popisu

obsahu komunikace“ (Prasad 2008: 173-174). Z definic obsahové analýzy od dalších autorů, jako je James Drisko a Tina Maschi, Klaus Krippendorff a Robert Weber, vyplývá, že se jedná o systematickou, objektivní a věrohodnou metodu, která generuje platné, replikovatelné a objektivní závěry z textu (Prasad 2008: 174–175).

Existují dva hlavní metodické přístupy obsahové analýzy pro rozbor politických projevů – kvalitativní a kvantitativní. Hermeneutickou analýzu, spadající pod kvalitativní metody, vynikající hloubkou zkoumání a důkladným rozbořením zkoumaného jevu (projevu), Helmut Scherer kritizuje za neschopnost odbourat vysokou míru subjektivity každého výzkumníka a také ji nelze aplikovat na velké množství textů. Od hermeneutické analýzy se kvantitativní analýza odlišuje především vysokým stupněm ověřitelnosti, jelikož každý krok podléhá přesně formulovaným pravidlům. Kvantitativní obsahová analýza umožňuje pracovat s velkým množstvím textů a výsledky výzkumu názorně zobrazit v číselných hodnotách, tabulkách a grafech. Pro tuto práci byla zvolena kvantitativní obsahová analýza, jelikož je vymezena delším časovým obdobím a analyzuje velké množství prezidentských projevů.

Při výzkumu kvantitativní metodou je třeba řídit se předem stanovenou strukturou, kterou tvoří několik kroků. Nejdůležitější je přesně vymežit, co bude předmětem sledování a časové vymezení zkoumaného tématu. Dalším postupem je operacionalizace, vypracování metody, která zajistí, aby byla všechna data analyzována stejně. Je nezbytné, aby i jiní výzkumníci dosáhli stejného výsledku při zkoumání stejného tématu. Třetím krokem je organizace výzkumu, což obnáší studium odborné literatury a vypracování plánu pro zpracování dat. V případě této práce jde především o literaturu zaměřenou na vývoj mezinárodních vztahů mezi Mexikem a Spojenými státy. Dalším cílem je vypracování osnovy pracovního postupu a v závěru práce autorka zhodnotí výsledek zkoumání, interpretuje získaná data a odpoví na výzkumné otázky (Scherer 2004: 31–50).

4.2 Stanovení výzkumné otázky

Výzkumná otázka organizuje výzkum, vymezuje hranice výzkumu a řídí sběr a analýzu dat. Hlavním cílem této diplomové práce je zhodnocení proměny

diskurzu Spojených států vůči Mexiku a naopak, konkrétně je cílem zhodnocení proměny rétoriky vyjádření prezidenta Spojených států a Mexika. Práce je časově vymezena nástupem Donalda Trumpa do funkce prezidenta Spojených států 20. ledna 2017 a první polovinou roku 2020. Výzkumná otázka tedy zní: Jak se Trumpova administrativa vyjadřovala k bezpečnostním otázkám ve vztahu k Mexiku v průběhu zkoumaného období (2017-2020) a jak se vyjadřovala k těmto otázkám administrativa mexického prezidenta Obradora ve vztahu ke Spojeným státům od jeho zvolení do funkce roku 2018, do první poloviny roku 2020?

V rámci obsahové analýzy bude sledován počet použitých klíčových slov u každého tématu a zároveň se práce zaměří na období, kdy byla klíčová slova v projevech amerického a mexického prezidenta použita nejvíce. Autorka totiž předpokládá, že klíčová slova se budou v projevech prezidentů objevovat nejvíce v období po zvolení do funkce a postupně bude frekvence klesat. Tato hypotéza vychází z toho, že oba prezidenti měli postavenou volební kampaň převážně na bezpečnostních otázkách. Oba prezidenti zvítězili ve volbách na vlně populismu se slibem, že vykoření staré politické pořádky. Ač se to na první pohled nemusí zdát, mají mnoho společného. Donald Trump prosazuje „Ameriku na prvním místě“, což znamená, že zahraniční politika se bude řídit pragmatickými zájmy Spojených států. López Obrador lze označit za nacionalistu, který chce chránit národní suverenitu Mexika. Mohlo by se tedy použít stejné heslo: „Mexiko na prvním místě!“ I když se López Obrador ve své volební kampani zaměřoval na proměnu režimu a transformaci mexické společnosti, otázka bezpečnosti byla, stejně jako pro Donalda Trumpa, velice zásadní. Z toho důvodu je důležité se otázkou bezpečnosti, organizovaného zločinu a migrace v této práci zabývat.

4.3 Operacionalizace

Jak již bylo zmíněno v úvodu, analytická část je rozdělena do tří částí odpovídající vybraným tématům (kategoriím). Každá tato část je poté rozčleněna na dvě podkapitoly, přičemž jedna se týká projevů amerického prezidenta a druhá analyzuje projevy mexického prezidenta. V každé z těchto vybraných kategorií jsou aplikovány jiné kódovací proměnné (klíčová slova) tak, aby byla zajištěna

komplexnost výsledků. Zároveň je však důležité zmínit, že stanovené kategorie nejsou jednoznačně ohraničené a mohou se navzájem prolínat.

Stanovené kategorie jsou následující:

- 1) Bezpečnost
- 2) Organizovaný zločin
- 3) Legální/nelegální migrace

Tyto kategorie odpovídají nejčastějším tématům, která byla v souvislosti s bezpečnostní rovinou mexicko-amerických vztahů řešena napříč všemi americkými i mexickými administrativami. Bezpečnost je sice obecné téma, nicméně v této práci je vnímána především v souvislosti s bezpečností hranic a výstavbou hraniční zdi. Téma organizovaného zločinu je spojeno s násilím, zbraněmi, drogovými kartely a drogami obecně. Poslední kategorie logicky zahrnuje migraci, ale také uprchlíky a obchodování s lidmi. Konkrétní klíčová slova ke každé kategorii budou popsána v následující kapitole.

Analýze budou podrobeny projevy amerického prezidenta Donalda Trumpa a mexického prezidenta Lópeze Obradora. Podmínkou pro zahrnutí projevů do analýzy je obsah, který se musí týkat výše zmíněných témat – bezpečnost, organizovaný zločin a legální/nelegální migrace. Projevy, které jsou v práci analyzovány, jsou uloženy na oficiálních webových stránkách Bílého domu, a také ve svazcích Public Papers of the Presidents of the United States, které jsou spravovány Národní historickou a publikační komisí Spojených států a jsou dostupné v elektronické verzi s názvem *Compilation of Presidential Documents*. V případě Mexika byly analyzovány projevy uložené na oficiálních stránkách mexické vlády, což lze označit za nejvěrohodnější zdroj prezidentových projevů.

Poté proběhne kódování médií, která budou analyzována a následně rozřazena do vymezených kategorií. Kódování je pro obsahovou analýzu nezbytné, a proto musí být vysvětleno. Při kódování jsou mediované obsahy, které jsou analyzovány, identifikovány a zaznamenávány formou číselných hodnot do předem připravené tabulky. Je důležité, aby byla kódovací jednotka (např. slovo, odstavec) přesně vymezena a ohraničena. Postup, který je aplikován na jednu jednotku musí

být dodržen i u ostatních jednotek, aby byla zajištěna spolehlivost výsledků. Čím menší jednotka je stanovena, tím preciznější je výsledek analýzy (Scherer 2004: 38–41).

Kódování a kategorizace byla tvořena autorkou za pomoci softwaru MAXQDA, což s sebou může přinést riziko snížení objektivitu výzkumu. Program MAXQDA je moderní nástroj pro profesionální analýzu dat a organizaci poznatků. Je používán v akademických i aplikovaných oborech, jako je sociální a kulturní antropologie, sociologie, politologie či psychologie (MAXQDA 2020).

5 Analytická část

V následující, analytické, části autorka postupuje dle kritérií, která byla popsána v předešlé kapitole. Analýza zahrnuje projevy amerického prezidenta Donalda Trumpa a mexického prezidenta Andrése Manuela Lópeze Obradora vztahující se k bezpečnostním otázkám mexicko-amerických vztahů. Práce obsahuje více než 150 projevů a prohlášení, která prezidenti učinili od roku 2017 do první poloviny roku 2020. Jelikož je prezident Obrador ve funkci až od prosince roku 2018, klíčová slova se vyskytla v necelých 50 oficiálních projevech. Tato kapitola je rozdělena do třech hlavních částí odpovídajících vybraným tématům. Každá tato část je poté rozčleněna na dvě podkapitoly, přičemž jedna se týká projevů amerického prezidenta a druhá analyzuje projevy mexického prezidenta.

V podkapitolách jsou obsaženy výňatky z projevů a citáty, ve kterých zazněla klíčová slova. Tyto citace slouží jako ilustrace, aby byl čtenář vpraven do celkového kontextu všech prohlášení. Vzhledem k typu a obsáhlosti práce nejsou zmíněny všechny citace ze všech zkoumaných projevů. Citáty a výňatky jsou přeloženy do českého jazyka pro snadnější porozumění, ale pro srovnání jsou originální citáty uvedeny v poznámkách pod čarou. V každé podkapitole jsou v tabulce uvedena klíčová slova v anglickém nebo španělském jazyce, přičemž byla do analýzy zahrnuta i synonyma těchto klíčových slov. V tabulce jsou také uvedeny počty výskytů klíčových slov a pro zachycení výskytu klíčových slov v průběhu sledovaného období, je v každé podkapitole graf s časovou osou. Na základě toho pak autorka odpoví na výzkumnou otázku a zároveň bude sledována spojitost mezi frekvencí daných témat a událostmi, které v té době probíhaly v obou státech. Klíčová slova byla vybrána tak, aby odpovídala zvoleným tématům, i když spolu témata souvisejí a mohou se prolínat.

Vybraná témata odpovídají nejčastějším otázkám bezpečnostní roviny mexicko-amerických vztahů, které tyto státy řeší již od Mexicko-americké války v 19. století a které budou i v budoucnu určovat charakter těchto vztahů.

5.1 Téma bezpečnosti

V první části se práce zaměřuje na výskyt slov, která přímo souvisí s bezpečností. Pod tímto tématem je myšlena především bezpečnost hranice mezi Spojenými státy a Mexikem, jelikož právě v této spojitosti je slovo bezpečnost nejčastěji užíváno především americkým prezidentem Donaldem Trumpem. Problémy s mexicko-americkou hranicí nejsou záležitostí jen posledních let, naopak tato hranice má svůj historický význam. Nejedná se totiž pouze o hranici mezi dvěma státy, ale o hranici mezi dvěma naprosto rozdílnými světy. Každý tento svět má odlišné kořeny, historii, kulturu, jazyk a sociální a ekonomické postavení. Navíc byla hranice, tak jak ji známe dnes, vymezena na základě válečných událostí, což zásadně ovlivnilo „geopolitickou realitu“ mezi těmito státy.

Klíčová slova, která jsou sledována v projevech amerického a mexického prezidenta, jsou následující: *border (hranice)*, *wall (zeď)*, *control (kontrola)*, *cooperation (spolupráce)*, *relationship (vztah)*, *disagreement (neshoda)*. V projevech mexického prezidenta jsou sledována následující klíčová slova: *frontera (hranice)*, *pared/muro (zeď)*, *control (kontrola)*, *cooperación (spolupráce)*, *relación (vztah)*, *desacuerdo (neshoda)*.

5.1.1 Projevy amerického prezidenta Donalda Trumpa

V této podkapitole bude analyzováno 110 projevů amerického prezidenta a bude sledován přesný výskyt zvolených klíčových slov týkajících se bezpečnosti. Budou zde uvedeny citace a úryvky zkoumaných projevů a také grafy, znázorňující výskyt klíčových slov v průběhu sledovaného období. Do jednoho grafu byly zaneseny ke každému měsíci přesné počty projevů, ve kterých se objevilo téma bezpečnosti a druhý graf znázorňuje celkový počet projevů s tématem bezpečnosti v daném roce.

Proměnná (klíčové slovo)	Výskyt
Border	96
Wall	61
Control	23
Cooperation	16
Relationship	6
Disagreement	1

Tabulka 1 - Výskyt slov s tématem bezpečnosti

Zdroj: Autorka

První dvě proměnné jsou na sebe úzce vázány, jelikož se často používá fráze: *border wall* (hraniční zeď), jako v těchto případech: „*Příkaz k okamžitému zahájení výstavby hraniční zdi (...) musíme se postarat o tuto hroznou situaci.*“⁸ „*Potřebujeme fyzickou hraniční zeď. Budeme mít zeď - pamatujte na to - budeme mít zeď, abychom zabránili smrtícím obchodníkům s drogami, nebezpečným obchodníkům a násilným kriminálním kartelům. Mexiko má s kriminalitou obrovský problém a my ji chceme držet mimo naši zemi.*“⁹ Přesto se klíčové slovo *border* (*hranice*) v projevech prezidenta Donalda Trumpa objevilo častěji. Krátce po nástupu do úřadu prezidenta Spojených států pronesl tuto větu: „*Národ bez hranic není národ. Od dnešního dne Spojené státy americké získávají zpět kontrolu nad svými hranicemi, získávají zpět své hranice.*“¹⁰ Vzhledem k rozsahu práce zde nebudou uvedeny všechny citáty, ve kterých zaznělo klíčové slovo *border*, ale ze všech klíčových slov ze všech zvolených kategorií, bylo užito nejčastěji. Zde je pár příkladů: „*Bezpečnost začíná na hranici. Jako kandidát jsem se zavázal, že podniknu rychlé a rozhodné kroky k zajištění hranice, a to je přesně to, co jsem udělal. Zdědili jsme plnohodnotnou hraniční krizi, byla to katastrofa.*“¹¹ „*Jsmo uprostřed krize na naší jižní hranici. Nebývalý nárůst nelegálních migrantů ze*

8 „An order to immediately begin the border wall and to crack down on sanctuary cities. They are not safe; we have to take care of that horrible situation“ (28. 1. 2017).

9 We need a physical border wall. We're going to have a wall—remember that—we're going to have a wall to keep out deadly drug dealers, dangerous traffickers, and violent criminal cartels. Mexico is having a tremendous problem with crime, and we want to keep it out of our country (4. 1. 2018).

10 „A nation without borders is not a nation. Beginning today, the United States of America gets back control of its borders, gets back its borders“ (25. 1. 2017).

11 „Security begins at the border. As a candidate, I pledged to take swift and decisive action to secure the border, and that is exactly what I have done. We inherited a full-fledged border crisis; it was a disaster“ (7. 4. 2017).

*Střední Ameriky poškozuje Mexiko i Spojené státy.*¹² Také proměnná *wall (zeď)* se v projevech vyskytovala samostatně: „*Z tohoto důvodu začneme brzy stavět velkou, velkou zeď podél naší jižní hranice.*“¹³ Ve většině případů se v jednom projevu, v jednom odstavci, současně vyskytlo několik klíčových slov z různých kategorií: „*(...) význam přátelství mezi těmito dvěma národy a potřeba, aby oba národy spolupracovaly v zastavení drogových kartelů, pašování drog a nelegálního prodeje zbraní. Pokud jde o platbu za hraniční zeď, oba prezidenti uznávají své jasné a velmi veřejné rozdíly v postojích k této otázce, ale souhlasili jsme s tím, že tyto rozdíly vyřešíme v rámci komplexní diskuse o všech aspektech dvoustranných vztahů.*“¹⁴

Klíčové slovo *cooperation (spolupráce)* se v projevech objevilo celkem 16x, a to v souvislosti se společným postupem v řešení bezpečnostní otázky mexicko-amerických vztahů, jako je například migrace, pašování drog a bezpečnost hranice: „*Spolupráce s Mexikem je dalším klíčovým prvkem bezpečnosti hranic.*“¹⁵ Proměnná *control (kontrola)* byla v projevech identifikována 23x a vždy ve spojení s kontrolou mexicko-americké hranice. Klíčové slovo *relationship (vztah)* bylo prezidentem Trumpem použito celkem 6x: „*Máme skvělý vztah s prezidentem Mexika, úžasným chlapem - Enrique. Skvělý chlap. Pracujeme - snažíme se věci vymyslet. Uvidíme, zda se to stane. Nevím, zda se to stane. Je to velmi dobrý vyjednávač. Miluje obyvatele Mexika a pracuje velmi tvrdě. Než se dostaneme k nějakému výsledku, musíme mít samozřejmě pár neshod.*“¹⁶ Pouze v tomto projevu se vyskytlo klíčové slovo *disagreement (neshoda)*. Je poměrně zajímavé, že slovo

12 „We are in the middle of a crisis on our southern border. The unprecedented surge of illegal migrants from Central America is harming both Mexico and the United States“ (25. 1. 2017).

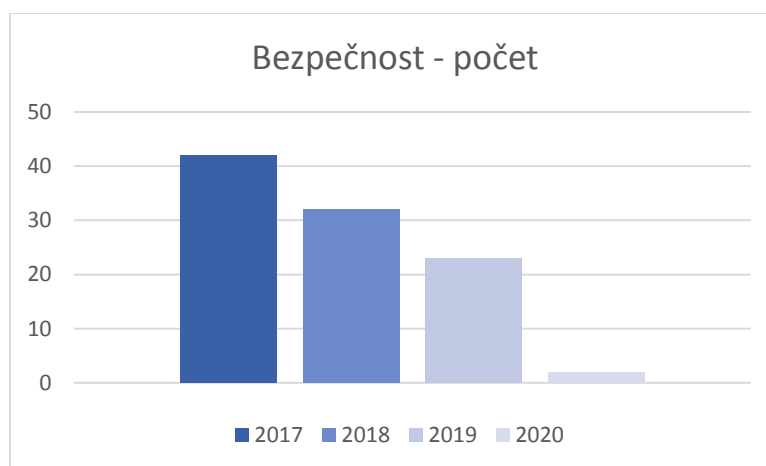
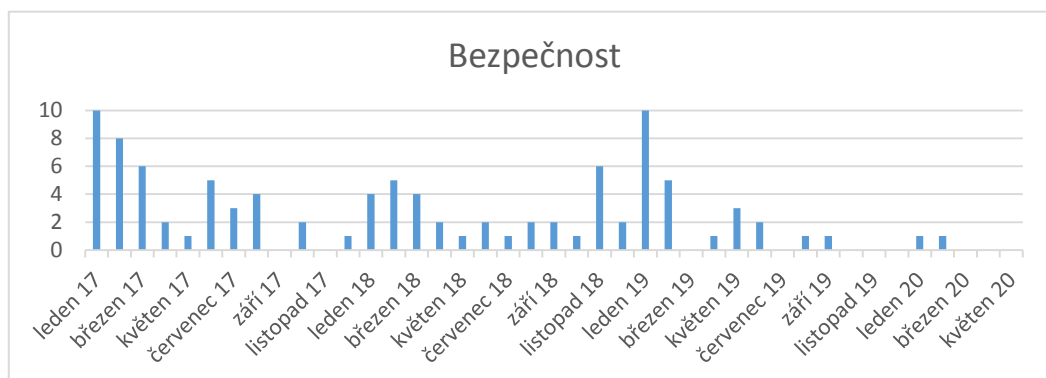
13 „For that reason, we will soon begin the construction of a great, great wall along our southern border“ (28. 2. 2019).

14 „(...) the importance of the friendship between the two nations, and the need for the two nations to work together to stop drug cartels, drug trafficking and illegal guns and arms sales. With respect to payment for the border wall, both presidents recognize their clear and very public differences of positions on this issue but have agreed to work these differences out as part of a comprehensive discussion on all aspects of the bilateral relationship“ (27. 1. 2017).

15 „Cooperation with Mexico is another crucial element of border security“ (13. 3. 2018).

16 „We have a great relationship with the President of Mexico, a wonderful guy—Enrique. Terrific guy. We're working—we're trying to work things out. We'll see whether or not it happens. I don't know that it's going to happen. He's a very good negotiator. He loves the people of Mexico, and he's working very hard. We'll see what happens. But we have to, obviously, have a couple of disagreements before we get there“ (13. 3. 2018).

relationship s sebou vždy neslo kladnou konotaci i přes to, že realita tomu mnohdy nenasvědčovala.

Graf 1 - Téma bezpečnosti

Zdroj: Autorka

Frekvence výskytu tématu bezpečnosti byla vždy nejvyšší na začátku každého roku, tedy na začátku roku 2017, kdy nastoupil Donald Trump do funkce prezidenta Spojených států, tak také na začátku roku 2018 i 2019. V lednu 2017 je frekvence výskytu tématu logická, jelikož nově zvolený prezident představoval svoje vize a plány v řešení bezpečnostní krize. V jeho volební kampani byla výrazným tématem stavba hraniční zdi, která by zabránila přílivu migrantů a drog do Spojených států. Počet proslovů s tématem bezpečnosti v druhé polovině roku 2017 klesal a nepatrně vzrostl začátkem roku 2018, kdy prezident informoval o bezpečnostní situaci v uplynulém roce. V druhé polovině roku 2018 probíhalo mezi Spojenými státy a Mexikem vyjednávání o NAFTA, takže ostatním tématům nebyl

dán takový prostor. Mírný nárůst počtu proslovů, ve kterých se objevilo téma bezpečnosti, byl zaznamenán v listopadu 2018. Tento nárůst může souviset s výhrůzkami Donalda Trumpa, že uzavře americko-mexickou hranici a zastaví obchod, pokud by příchod migrantů do Spojených států vedl k nepokojům. Jednalo se o téměř 3000 migrantů ze Střední Ameriky, kteří dorazili do pohraničního města Tijuana a chtěli překročit mexicko-americkou hranici. Také řekl, že dal vojákům na hranici povolení, že v případě potřeby můžou použít smrtící sílu. Také vyhrožoval, že pokud Mexiko tuto vlnu migrantů ze Střední Ameriky nezastaví, nebude moct prodávat svá auta do Spojených států (BBC NEWS 2018).

Vyšší nárůst počtu projevů byl zaznamenán v lednu roku 2019, kdy úřad mexického prezidenta již zastával A. M. L. Obrador. Donald Trump znovu zdůrazňoval nutnost zabezpečit hranici s Mexikem zapojením lepší technologie a především stavbou nové zdi, kterou dle jeho slov „brzdí“ opozice – Demokraté. Počet proslovů s tématem bezpečnosti od té doby klesal a v roce 2020 byly zaznamenány pouze dva projevy, týkající se bezpečnosti: *„Také bychom rádi poděkovali Mexiku. Nyní máme 27 000 mexických vojáků na naší hranici.“*¹⁷

5.1.2 Projevy mexického prezidenta A. M. L. Obradora

Tato podkapitola je věnovaná analýze 48 projevů mexického prezidenta A. M. L. Obradora, ve kterých jsou sledována klíčová slova spojená s tématem bezpečnosti. Také jsou zde uvedeny citace z projevů, ve kterých byla použita klíčová slova a součástí této podkapitoly jsou též grafy, znázorňující vývoj výskytu klíčových slov. Do jednoho grafu byly zaneseny ke každému měsíci přesné počty projevů, ve kterých se objevilo téma bezpečnosti a druhý graf znázorňuje celkový počet projevů s tématem bezpečnosti v daném roce.

17 *„We also have to thank Mexico. We have 27,000 Mexican soldiers right now on our border“* (14. 2. 2020).

Proměnná (klíčové slovo)	Výskyt
Frontera	29
Pared/muro	0
Control	0
Cooperación	7
Relación	6
Desacuerdo	0

Tabulka 2 - Výskyt slov s tématem bezpečnosti

Zdroj: Autorka

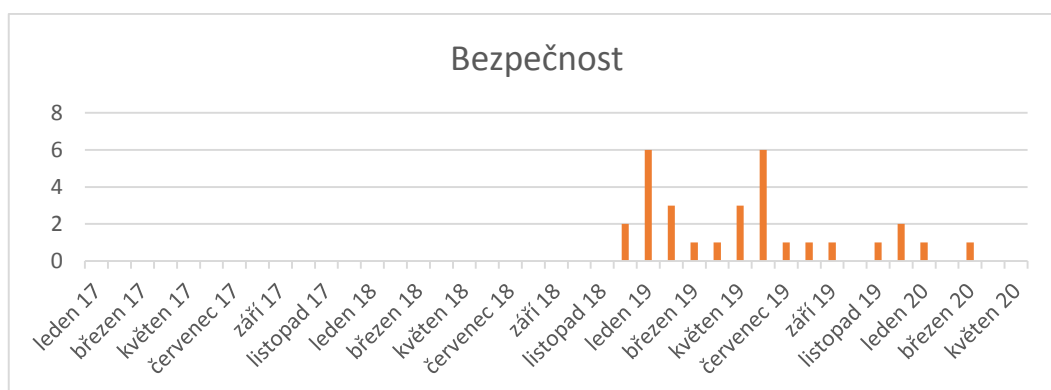
Jak již bylo zmíněno výše, prezident López Obrador nastoupil do funkce 1. 12. 2018, proto bylo v jeho případě analyzováno mnohem méně projevů, než u prezidenta Spojených států. Ze všech 48 projevů se 29x objevilo klíčové slovo *frontera* (*hranice*), přičemž bylo vždy použito samostatně, bez slova *pared/muro* (*zeď*). „*Spojené státy a Mexiko nejsou vzdálenými sousedy, sdílejí hranici tři tisíc kilometrů, mají vzájemný kulturní vliv a národní historie našich zemí se prolínají v četných epizodách nepřátelství, ale také spolupráce a porozumění.*“¹⁸ „*Jedním z důsledků zavedení neoliberálního modelu v naší zemi bylo masivní vypuzení obyvatelstva z jejichrodných míst, ztráta pracovních míst v průmyslu, (...) vzrostl tok ekonomických uprchlíků a jako nikdy předtím musely miliony Mexičanů hledat lepší život na druhé straně hranice.*“¹⁹ Je velice zajímavé, že ani v jednom projevu se nevyskytla proměnná *pared/muro* (*zeď*), i když právě výstavba hraniční zdi se stala předním tématem mexicko-amerických vztahů po nástupu Donalda Trumpa. Ani klíčová slova *control* (*kontrola*) a *desacuerdo* (*neshoda*) se v projevech

18 „Estados Unidos y México no son vecinos distantes, comparten una frontera de tres mil kilómetros de largo, ejercen una influencia cultural mutua y las historias nacionales de nuestros países están entrelazadas en numerosos episodios de hostilidad, pero también de cooperación y entendimiento“ (8. 6. 2019).

19 „Una de las consecuencias de la imposición del modelo neoliberal en nuestro país fue la expulsión masiva de población de sus lugares de origen, la pérdida de empleos, en una industria desmantelada, cuando decían que la mejor política industrial era la que no existía; y con ello, con el abandono de las actividades productivas en el campo, en la ciudad, creció el flujo de refugiados económicos y, como nunca, tuvieron que irse a buscar la vida del otro lado de la frontera millones de mexicanos“ (8. 6. 2019).

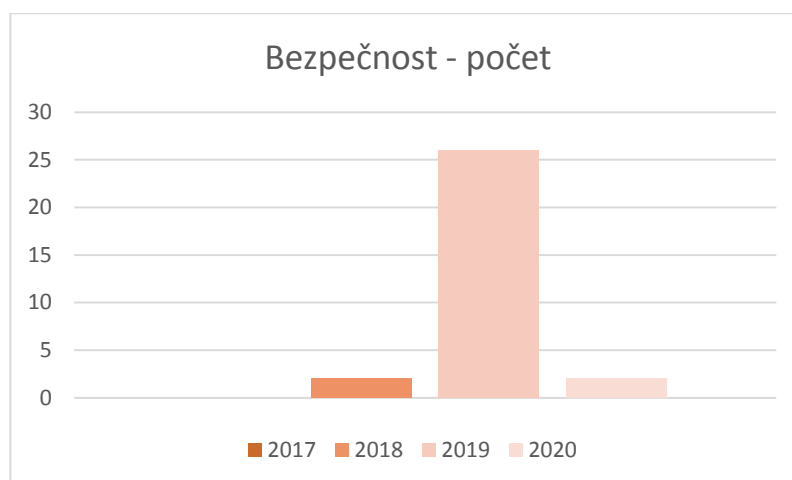
neobjevila, i když ve výše uvedených citátech je zmínka o „*historickém nepřátelství mezi zeměmi*“ či o „*historicky obtížných a složitých vzájemných vztazích*“.

Klíčová slova *relación (vztah)* a *cooperación (spolupráce)* se v projevech vyskytla, ale ne ve vysokém počtu. Stejně jako u prezidenta Trumpa měla proměnná *relación* vždy kladnou konotaci a často se vyskytovalo společně se slovem *cooperación*. „*Vztah s vládou Spojených států bude vztahem úcty, vzájemného prospěchu a dobrého sousedství. Je na čase změnit dvoustranný vztah k rozvojové spolupráci. Vytváření pracovních míst v Mexiku a Střední Americe je alternativou k migraci, nikoli donucovací opatření.*“²⁰ „ (...) *vztah se Spojenými státy byl historicky obtížný, složitý, ale nyní jsme měli štěstí udržet velmi dobrý vztah s vládou Spojených států. A to bylo možné díky práci, která byla vykonána, díky práci skupiny diplomatů.*“²¹

20 „La relación con el gobierno de Estados Unidos será de respeto, beneficio mutuo y buena vecindad. Es momento de cambiar la relación bilateral hacia la cooperación para el desarrollo. Crear empleos en México y en Centroamérica es la alternativa a la migración, no las medidas coercitivas“ (1. 12. 2018).

21 „ (...) la relación con Estados Unidos históricamente ha sido difícil, compleja y hemos tenido ahora la fortuna de mantener una muy buena relación con el gobierno de Estados Unidos. Y esto ha sido posible por el trabajo que se ha hecho, por el trabajo de un grupo de diplomáticos“ (7. 1. 2019).

Graf 2 - Téma bezpečnosti

Zdroj: Autorka

Nejvyšší výskyt tématu bezpečnosti v projevech mexického prezidenta Obradora byl zaznamenán v lednu 2019, krátce po jeho nástupu do funkce prezidenta. Zdůrazňoval potřebu spolupráce se Spojenými státy nejen v řešení bezpečnostních otázek a dle jeho slov je nezbytná rozvojová spolupráce. Jedině pak nebudou mít obyvatelé Mexika a Střední Ameriky důvod překračovat hranice Spojených států. V červnu téhož roku byl výskyt tématu bezpečnosti vyšší, což odpovídá období, kdy Mexiko čelilo dalším výhružkám ze strany Spojených států. Detailněji bude tento konflikt popsán v podkapitole, věnované tématu legální/nelegální migrace. Po zbytek roku 2019 došlo k poklesu výskytu tématu bezpečnosti v projevech mexického prezidenta a na počátku roku 2020 se toto téma objevilo pouze ve dvou případech.

5.2 Téma organizovaného zločinu

Tato část práce se věnuje výskytu klíčových slov, která jsou spojená s organizovaným zločinem. Bezpečnost hranice mezi Spojenými státy a Mexikem velice souvisí právě s organizovaným zločinem. Mexiko je domovem několika nejvýznamnějších a největších násilných organizovaných zločineckých skupin, jejichž sítě sahají přes Spojené státy a Kanadu až do Evropy. Tyto organizované

skupiny obchodují s nelegálními drogami, pašují zbraně i osoby a od počátku jejich vzniku se je snaží mexická vláda eliminovat. Čím větší byl však tlak mexické vlády v boji proti nim, tím docházelo ke štěpení velkých kartelů do menších a lokálnějších organizovaných skupin. Hranice mezi Spojenými státy a Mexikem je již po dvě století branou pro nelegální zboží, drogy, zbraně i migranty do největší světové ekonomiky. Proto je tato problematika již dlouhá léta předmětem sporů, vyjednávání, dohod a spolupráce mezi Spojenými státy a Mexikem, nicméně přes všechnu snahu obou stran, se daří drogovým kartelům a organizovaným násilnickým skupinám udržet svůj vliv (InSight Crime 2019).

Klíčová slova, u kterých je sledován výskyt v projevech mexického a amerického prezidenta, jsou tato: *drug/drugs (drogy)*, *drug cartels (drogové kartely)*, *crime (zločin)*, *violence (násilí)* a *guns/weapons (zbraně)*. Klíčová slova, která jsou sledována v projevech mexického prezidenta, zní takto: *drogas (drogy)*, *carteles de drogas (drogové kartely)*, *crimen (zločin)*, *violencia (násilí)*, *armas (zbraně)*.

5.2.1 Projevy amerického prezidenta Donalda Trumpa

V této podkapitole je analyzováno 110 projevů amerického prezidenta a je zde sledován výskyt výše zmíněných klíčových slov, týkající se organizovaného zločinu. I v této podkapitole jsou obsaženy úryvky a citáty, ve kterých se klíčová slova objevila a nechybí ani grafy, znázorňující časovou osu výskytu tématu organizovaného zločinu. Do jednoho grafu byly zaneseny ke každému měsíci přesné počty projevů, ve kterých se objevilo téma organizovaného zločinu a druhý graf znázorňuje celkový počet projevů s tímto tématem v daném roce.

Proměnná (klíčové slovo)	Výskyt
Drug/drugs	79
Drug cartels	32
Crime	57
Violence	29
Guns/weapons	18

Tabulka 3 - Výskyt slov s tématem organizování zločinu

Zdroj: Autorka

Téma organizovaného zločinu úzce souvisí s tématem bezpečnosti, což potvrzují i následující úryvky z projevů amerického prezidenta. „Zahájili jsme také proces posílení zabezpečení naší jižní hranice s cílem zabránit vniknutí drog a gangů do naší země.“²² „Podél naší jižní hranice musí Mexiko udělat více pro to, aby zastavilo tok smrtelných drog vstupujících do naší země. Potřebujeme (...), aby Mexiko vyvinulo komplexní strategii kontroly drog. Zejména je nezbytná plná spolupráce Mexika s cílem omezit výrobu heroínu a zamezit všem formám pašování drog, a to i prostřednictvím přístavů Spojených států.“²³

Nejvyšší výskyt byl zaznamenán u proměnné *drug/drugs (drogy)*, což může být i tím, že Spojené státy se dlouhodobě potýkají s vysokou drogovou závislostí, kterou se snaží prezident Trump snížit: „Naše hrozná drogová epidemie se zpomalí a nakonec se zastaví.“²⁴ „Obě země uznávají potřebu zastavit přeshraniční tok nelegálních zbraní, drog, lidí a peněz.“²⁵ Proměnná *drug cartels (drogové kartely)* byla použita celkem 32x a to v souvislosti s násilím a šířením drog do Spojených států. „Drogové kartely rozšířily svůj smrtící průmysl po celé naší zemi a dostupnost levných narkotik – které jsou levnější, než bonbóny – zničila naši společnost.“²⁶ Klíčové slovo *crime (zločin)*, a jeho odvozeniny, bylo druhou nejčastěji se vyskytující proměnnou z tématu organizovaného zločinu. „(...) odstraňujeme členy gangů, obchodníky s drogami a zločince, kteří ohrožují naši společnost a nevinné občany.“²⁷ „Všichni naši občané mají právo žít v bezpečí a míru. Budeme každý den

22 „We have also started the process to strengthen enforcement at our southern border to prevent drugs and gangs from coming into our country“ (26. 6. 2017).

23 „Along our southern border, Mexico needs to do more to stop the flow of deadly drugs entering our country. We need the Mexican government to intensify its efforts to increase poppy eradication, illicit drug interdiction, prosecutions, and asset seizures, and to develop a comprehensive drug control strategy. In particular, Mexico's full cooperation is essential to reduce heroin production and confront illicit fentanyl production and every form of drug trafficking, including through United States ports of entry“ (8. 8. 2019).

24 „Our terrible drug epidemic will slow down and, ultimately, stop“ (28. 2. 2017).

25 „Both countries recognize the need to stem the cross-border flow of illegal weapons, drugs, people, and cash“ (13. 3. 2018).

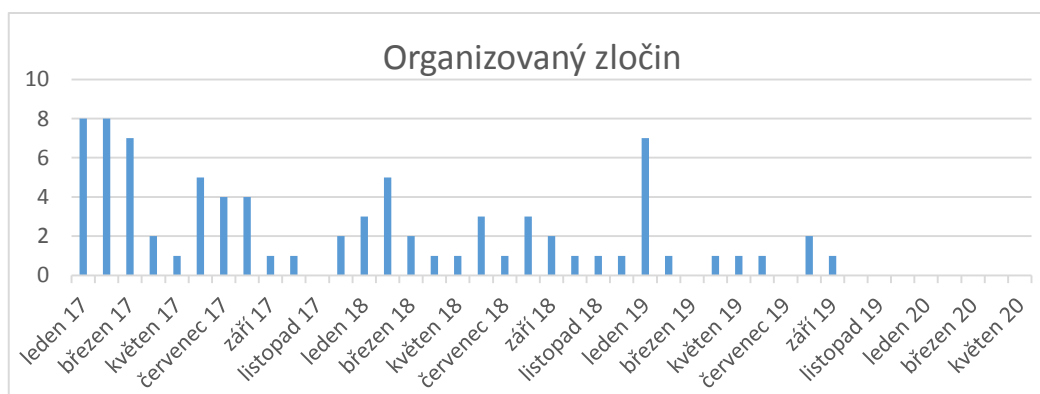
26 „Drug cartels have spread their deadly industry across our Nation, and the availability of cheap narcotics—the cheap narcotics, some of it comes in cheaper than candy—has devastated our communities“ (29. 3. 2017).

27 „As we speak tonight, we are removing gang members, drug dealers, and criminals that threaten our communities and prey on our very innocent citizens“ (28. 2. 2017).

*pracovat na odstranění členů gangů, obchodníků s drogami a násilných zločinců z naší společnosti (...).*²⁸

Klíčové slovo *violence (násilí)* bylo prezidentem Trumpem nejvíce spojováno s migranty, kteří ve Spojených státech hledají lepší životní podmínky. Dle prezidenta Trumpa právě migranti s sebou přinášejí násilí a zločinnost: *„V prvních 2 letech mé správy, provedly orgány pro přistěhovalectví a vymáhání cel, 266 000 zatčení cizinců s trestními rejstříky, včetně osob obžalovaných nebo usvědčených z 100 000 útoků, téměř 30 000 sexuálních zločinů a 4 000 násilných zabití. Moje povinností je starat se o občany našeho národa a moje administrativa je i nadále odhodlána zajistit hranice a zastavit zločinecké gangy, pašeráky drog a obchodníky s lidmi.*²⁹

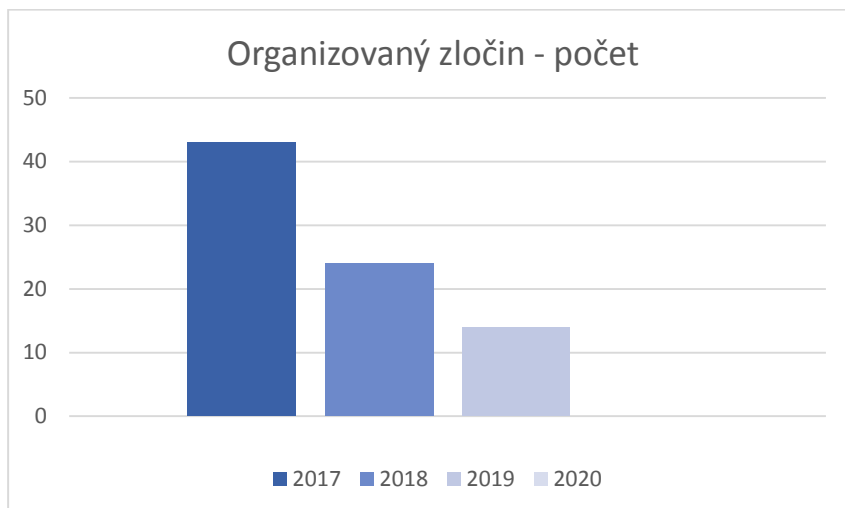
Poslední proměnná *guns/weapons (zbraně)* se v projevech vyskytla celkem 18x, přičemž vždy ve spojitosti se snahou zabránit jejich pašování do Spojených států: *„Budeme diskutovat o úzké koordinaci v mnoha důležitých otázkách mezi našimi zeměmi. Tato koordinace zahrnuje vymýcení kartelů a zabránění toku nelegálních zbraní (...).*³⁰

28 „All of our citizens have the right to live in safety and peace. We will work every day to remove the gang members, drug dealers, and violent criminals from your communities, and we already are“ (28. 3. 2017).

29 „In the first 2 years of my Administration, Immigration and Customs Enforcement officers made 266,000 arrests of aliens with criminal records, including those charged or convicted of 100,000 assaults, nearly 30,000 sex crimes, and 4,000 violent killings. My first duty is to care for our Nation's citizens, and my Administration remains committed to securing the border and stopping criminal gangs, drug smugglers, and human traffickers“ (13. 9. 2019).

30 „We will discuss close coordination on many, many important issues between our countries. This coordination includes the dismantling of cartels and keeping illegal weapons and cash from flowing out of America and into Mexico—out of our country, out of the United States, and it goes right into Mexico“ (25. 1. 2017).

Graf 3 - Téma organizovaného zločinu

Zdroj: Autorka

Téma organizovaného zločinu se v projevech amerického prezidenta objevovalo nejvíce na začátku jeho funkčního období, na začátku roku 2017. Stejně jako u tématu bezpečnosti a legální/nelegální migrace je výskyt v tomto období vysvětlen právě nástupem Donalda Trumpa do funkce prezidenta. Poukazoval na problémy, se kterými se Spojené státy musí potýkat v souvislosti se zločinem, drogami, drogovými kartely a násilím, které s sebou přinášejí migranti. Těmto vlivům by měla podle prezidenta Donalda Trumpa zabránit již několikrát zmiňovaná hraniční zeď. Od poloviny roku 2017 do počátku roku 2019 byl zaznamenán pokles počtu výroků s tématem organizovaného zločinu. Na počátku roku 2019 se počet zvýšil, když prezident Trump začal vytvářet tlak na Mexiko ohledně boje s drogovými kartely. Tento tlak vyvrcholil v listopadu téhož roku, kdy byl po vraždě devíti Američanů drogovými kartely mexický prezident nucen přehodnotit svůj nekonfrontační postoj k drogovým kartelům (Truckman 2019).

Po zbytek roku 2019 byl výskyt tohoto tématu zanedbatelný a v roce 2020 nebyl identifikován ani jeden projev, obsahující téma organizovaného zločinu.

5.2.2 Projevy mexického prezidenta A. M. L. Obradora

Výskyt klíčových slov ve 48 projevech mexického prezidenta, spojená s organizovaným zločinem, jsou sledována v této podkapitole. Pro lepší porozumění kontextu, jsou zde uvedeny citáty projevů, obsahující klíčová slova a také grafy, které zaznamenávají výskyt tohoto tématu v projevech mexického prezidenta v průběhu času. Do jednoho grafu byly zaneseny ke každému měsíci přesné počty projevů, ve kterých se objevilo téma organizovaného zločinu a druhý graf znázorňuje celkový počet projevů s tímto tématem v daném roce.

Proměnná (klíčové slovo)	Výskyt
Drogas	8
Carteles de drogas	1
Crimen	4
Violencia	38
Armas	3

Tabulka 4 - Výskyt slov s tématem organizovaného zločinu

Zdroj: Autorka

Nejčastěji se vyskytující klíčové slovo s tématem organizovaného zločinu je *violencia (násilí)*, které prezident Obrador použil celkem 38x a to v tomto kontextu: „*To je hlavní příčinou hospodářské a sociální nerovnosti a také nejistoty a násilí, kterým trpíme.*“³¹ „*Protože tento neúspěšný ekonomický model byl tím, který vyvolal problém nejistoty a násilí. Nebudeme tedy v této hospodářské politice pokračovat.*“³² Z násilí, které paralyzuje mexickou společnost, prezident López Obrador viní neoliberální model ekonomiky, který způsobil sociální a ekonomickou nerovnost a umožnil vzestup násilí a nejistoty v zemi. Ostatní klíčová slova se vyskytovala méně často, přičemž *carteles de drogas* (drogové kartely), bylo použito pouze jednou. Je překvapující, že se drogové kartely v projevech neobjevovaly

31 „Esa es la causa principal de la desigualdad económica y social, y también de la inseguridad y de la violencia que padecemos“ (1. 12. 2018).

32 „Porque ese modelo económico fallido fue el que precipitó el problema de la inseguridad y de la violencia. Entonces, ya no vamos a seguir con esa política económica“ (8. 12. 2018).

častěji vzhledem k tomu, že předešli mexičtí prezidenti vynakládali mnoho sil a prostředků v boji proti nim. Prezident Obrador nepředstavil žádný plán na zastavení činnosti drogových kartelů a téměř to vypadá, že se snaží tento problém přehlížet. „Pravda je taková, že bylo zanedbáno vše, co se týkalo veřejné bezpečnosti. Operacím byla dána prioritita, protože armáda a námořnictvo byly použity pro speciální operace, aby čelily organizovanému zločinu. Důraz však nebyl kladen na veřejnou bezpečnost, na ochranu občanů, na vyhýbání se zločinům, loupežím, únosům a rozhodly se pro velkolepé údery, zatímco lidé postrádali ochranu.“³³ „Nebudeme pokračovat se stejnou strategií, nemůžete čelit násilí násilím, nemůžete čelit zlu zlem. Zlo musí být konfrontováno s dobrem, protože oheň nemůže být uhašen ohněm.“³⁴

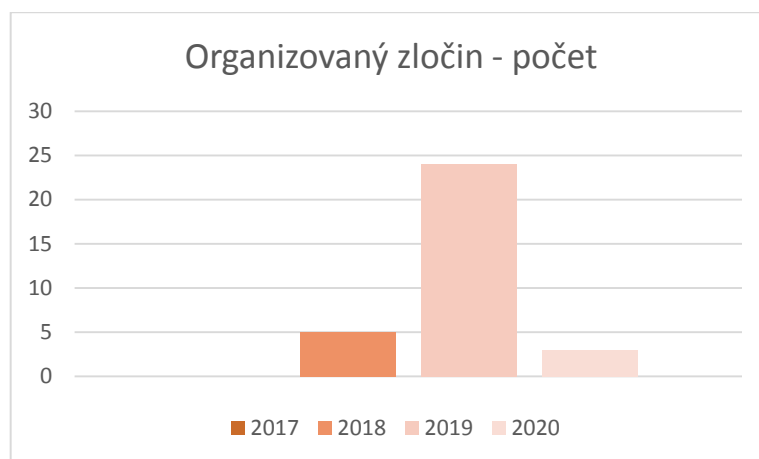
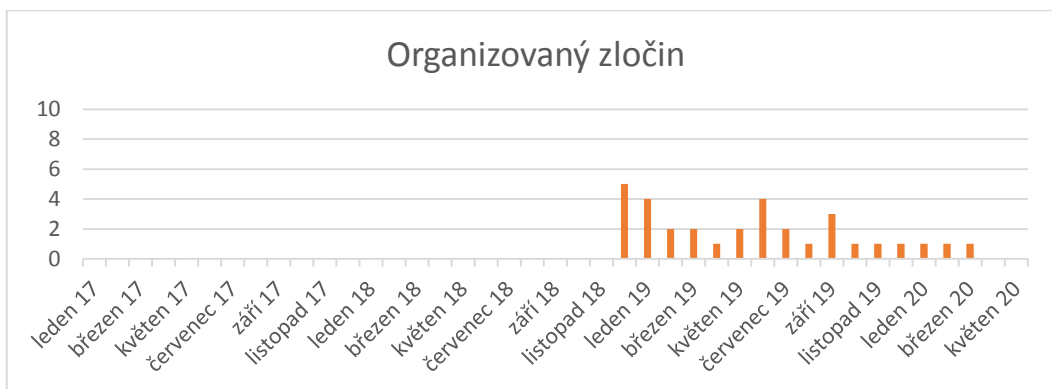
Klíčové slovo *drogas (drogy)* se vyskytlo 8x a pro ilustraci je zde uveden citát: „Problém nelze řešit pouze v rámci určitých hranic, protože například všechny drogové zásilky odsud zásobují především trh Spojených států.“³⁵ Příklad užití proměnné *crimen (zločin)* byl již zmíněn výše: „čelit organizovanému zločinu“ a poslední proměnná *armas (zbraně)* se vyskytla 3x v souvislosti s řešením tohoto problému: „Nedovolené nošení střelných zbraní bude zakázáno a stane se závažným trestným činem.“³⁶

33 „Entonces, la verdad que se desatendió todo lo relacionado con la seguridad pública. Se le dio prioridad a los operativos, porque se utilizó al Ejército y a la Marina para operativos especiales, para enfrentar al crimen organizado. Pero no se puso el énfasis en la seguridad pública, en proteger a los ciudadanos, en evitar delitos de homicidios, de robos, de secuestros, de todo lo que afecta tanto a la población y se apostó a lo espectacular, a dar golpes espectaculares, propagandísticos, mientras la gente carecía de protección“ (11. 12. 2018).

34 „No vamos a seguir con la misma estrategia, no se puede enfrentar la violencia con la violencia, no se puede enfrentar el mal con el mal. El mal hay que enfrentarlo haciendo el bien, porque no se puede apagar el fuego con el fuego“ (4. 1. 2019).

35 „El problema no se puede atender sólo dentro de unas fronteras, porque por ejemplo todo el trasiego de drogas aquí va a abastecer el mercado de Estados Unidos“ (7. 11. 2019).

36 „Estará prohibido y se convertirá en delito grave la portación ilegal de armas de fuego“ (1. 12. 2018).

Graf 4 - Téma organizovaného zločinu

Zdroj: Autorka

Nejvíce projevů s tématem organizovaného zločinu bylo identifikováno na počátku funkčního období prezidenta Obradora, tedy na přelomu roku 2018 a 2019. Prezidentův přístup k organizovanému zločinu a především k drogovým kartelům lze popsat jako strategie „objetí, ne kulky“. Tato strategie vychází z přesvědčení, že zlo nelze vymýt zlem a že jediné řešení je nabídnout těmto lidem alternativu ke kriminálnímu životu. Válku proti drogám vede Mexiko již 13 let a kromě lidských obětí nepřinesla žádné výsledky. Jak již bylo zmíněno v předchozí podkapitole, v listopadu roku 2019 byl s touto strategií prezident Obrador konfrontován a byl nucen ji v rámci zachování nekonfliktních mexicko-amerických vztahů přehodnotit.

5.3 Téma legální/nelegální migrace

Problematika legální a nelegální migrace též úzce souvisí s bezpečností hranice mezi Spojenými státy a Mexikem a zároveň s organizovaným zločinem. Mexická imigrace do Spojených států byla vždy poháněna především chudobou a nezaměstnaností tamních obyvatel a proto jsou označováni především jako ekonomičtí přistěhovalci. Již od 19. století představovali Mexičané levnou pracovní sílu pro ekonomicky vyspělejšího souseda a geografická blízkost spojená s hlubokými ekonomickými rozdíly mezi oběma zeměmi a snadno dostupnými pracovními příležitostmi, neustále přitahovala mexické přistěhovalce na sever. Migrace do Spojených států od té doby představuje jeden z nejzávažnějších problémů, které Spojené státy, ve vztahu ke svému sousedovi řeší. Po 11. září 2001 přijaly Spojené státy mnoho zákonů na zvýšení bezpečnosti země a zaměřily se také na eliminaci migrace skrze zpřísnění udělování víz a azylu, vyšší bezpečnost hranice a deportace migrantů. Dlouhodobá snaha zabránit vstupu migrantů na území Spojených států vyústila až v návrh na výstavbu nové a zcela „nepropustné zdi“ podél celé hranice mezi těmito suverénními státy.

Během administrativy Baracka Obamy byla snaha o komplexní imigrační reformu, ale nebyla schválena Kongresem. Během jeho předsednictví došlo k rozsáhlým deportacím, ale především se jednalo o trestně stíhané migranty. Nynější prezident Donald Trump zaujal mnohem tvrdší postoj, když navrhl výstavbu nové hraniční zdi, za kterou má zaplatit Mexiko. Jak již bylo zmíněno výše v této práci, doposud nebyl jeho návrh Kongresem schválen a tak se problém imigrace snaží řešit jinými způsoby. S možným řešením migrace do Spojených států přišel mexický prezident A. M. L. Obrador, který se snaží odstranit důvody, které vedou Mexičany k odchodu ze země. Skrze rozsáhlé sociální programy chce snížit nezaměstnanost a chudobu, chce zajistit všem občanům vzdělání a lékařskou péči. Problémem však zůstává fakt, že velké procento migrantů, kteří míří za lepším životem do Spojených států, pochází ze Střední Ameriky a Mexiko se v tomto případě stává pouze tranzitní zemí (Gutiérrez 2019).

Klíčová slova, která byla zvolena k tématu legální/nelegální migrace, jsou následující: *migration/immigration (migrace)*, *trafficking (obchodování s lidmi)*, *asylum (azyl)*, *visa (vízum)*, *refugees (uprchlíci)* a *deportation/detention (deportace)*. Pro analýzu projevů mexického prezidenta, zní klíčová slova takto:

migración (migrace), tráfico/traficante (obchodování s lidmi), asilo (azyl), visado (vízum), refugiados (uprchlíci), deportación (deportace).

5.3.1 Projevy amerického prezidenta Donalda Trumpa

Tato podkapitola analyzuje 110 projevů amerického prezidenta, ve kterých jsou sledována klíčová slova odpovídající tématu legální/nelegální migrace. Podkapitola zahrnuje výňatky a citace z projevů, ve kterých se objevila klíčová slova. Součástí jsou také grafy, zachycující vývoj užívání tématu legální/nelegální migrace v čase. Do jednoho grafu byly zaneseny ke každému měsíci přesné počty projevů, ve kterých se objevilo téma legální/nelegální migrace a druhý graf znázorňuje celkový počet projevů s tímto tématem v daném roce.

Proměnná (klíčové slovo)	Výskyt
Migration/immigration	76
Trafficking	14
Asylum	19
Visa	31
Refugees	13
Deportation/detention	10

Tabulka 5 - Výskyt slov s tématem legální/nelegální migrace

Zdroj: Autorka

Nejvyšší výskyt v rámci tohoto tématu byl zaznamenán u klíčového slova *migration/immigration (migrace)*, která společně s bezpečností hranice, výstavbou zdi a drogami patří k nejdůležitějším otázkám domácí i zahraniční politiky, kterým se administrativa Donalda Trumpa snaží čelit. „*Současně moje administrativa odpověděla na prosby amerických lidí o řešení imigrace a zabezpečení hranic.*“³⁷ „*Minulý měsíc jsme na naší jižní hranici zaznamenali 64 % snížení nelegálního*

³⁷ „At the same time, my administration has answered the pleas of the American people for immigration enforcement and border security“ (28. 2. 2019).

*přistěhovalectví.*³⁸ Nelegální migranty prezident Trump označil za násilníky, kteří ohrožují životy nevinných Američanů: „*Moji spoluobčané, tento týden se ke mně v Bílém domě připojily americké rodiny, jejichž blízké zabili nelegální přistěhovalci. Mnoho z těchto nelegálních přistěhovalců mělo rozsáhlé rejstříky trestů a bylo opakovaně deportováno. Každému z těchto úmrtí bylo možné předcházet. Tyto krásné americké životy byly ukradeny, protože naše vláda odmítla vykonat svou práci.*“³⁹ Následující citát jen potvrzuje, jak americký prezident nahlíží na nelegální přistěhovalce: „*Nelegální přistěhovalectví ovlivňuje životy všech Američanů. Nelegální přistěhovalectví poškozují americké pracovníky, zatěžuje americké daňové poplatníky a podryvá veřejnou bezpečnost. Klade nesmírný tlak na místní školy, nemocnice a společnost obecně. Nelegální přistěhovalectví stojí každou zemi miliardy a miliardy dolarů každý rok. Vláda Mexika velkoryse nabídla těmto lidem azyl, zaměstnání, vzdělání a lékařskou péči, ale mnoho z nich tuto nabídku odmítlo, což dokazuje, že tito migranti nejsou legitimními žadateli o azyl. Nehledají ochranu. Protože kdyby ano, mohli by to získat v Mexiku. Mexiko souhlasilo s jejich přijetím a vyzvalo je, aby zůstali. Ale oni nechtějí zůstat, chtějí přijet do Spojených států. Azyl není programem pro lidi žijící v chudobě.*“⁴⁰ V tomto úryvku je zmíněno další klíčové slovo, které souvisí právě s migranty přicházejícími do Spojených států – *azyl*. Prezident Trump obviňoval předešlé vlády, že problematiku přistěhovalectví nezvládly a ze Spojených států se stala vítající země pro nekvalifikované migranty.

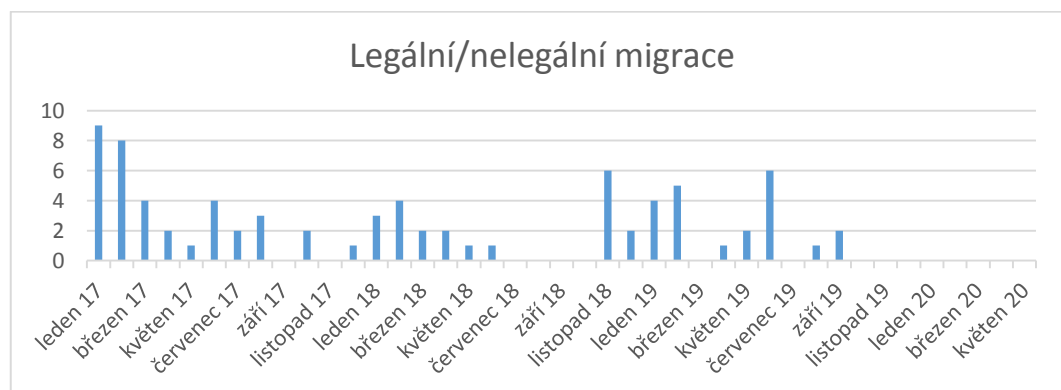
38 „Last month, we saw a 64 percent reduction in illegal immigration on our southern border“ (7. 4. 2017).

39 „My fellow Americans, this week, I was joined at the White House by American families whose loved ones were killed by illegal immigrants. Many of these illegal immigrants had extensive criminal records and had been repeatedly deported. Every single one of these deaths was preventable. These beautiful American lives were stolen because our Government refused to do its job“ (30. 6. 2017).

40 „Illegal immigration affects the lives of all Americans. Illegal immigration hurts American workers; burdens American taxpayers; and undermines public safety; and places enormous strain on local schools, hospitals, and communities in general, taking precious resources away from the poorest Americans who need them most. Illegal immigration costs our country billions and billions of dollars each year. The Government of Mexico has generously offered asylum, jobs, education, and medical care for people within the caravan, but many members of the caravan have refused these offers, which demonstrate that these migrants are not legitimate asylum seekers. They're not looking for protection. Because if they were, they'd be able to get it from Mexico. Mexico has agreed to take them in and encouraged them to stay. But they don't want to stay; they want to come into the United States. So this is no longer safety, and asylum is about safety. Asylum is not a program for those living in poverty“ (1. 11. 2018).

„Po celá desetiletí Spojené státy provozovaly takový imigrační systém, který vydával rekordní počet zelených karet nízkopříjmovým přistěhovalcům.“⁴¹

Proměnná *visa* (*vízum*) byla použita 31x a to převážně ve spojitosti s omezením vydávání víz a omezením řetězové migrace: „Zásadně musí legislativa ukončit řetězovou migraci. Musí ukončit vízovou loterii.“⁴² Příklad užití klíčového slova *trafficking* (*obchodování s lidmi*) americkým prezidentem je následující: „Spojené státy nadále čelí vyvíjejícím se bezpečnostním výzvám, které představují teroristé, přírodní hrozby, nadnárodní zločinecké organizace, obchodníci s lidmi a pašeráci drog.“⁴³ Klíčové slovo *deportation/detention* (*deportace*) se v projevech vyskytlo pouze 10x a příklad jeho užití bylo zmíněno výše: „Mnoho z těchto nelegálních přistěhovalců mělo rozsáhlé rejstříky trestů a bylo opakovaně deportováno“. Poslední proměnná, *refugees* (*uprchlíci*), se vyskytovala v souvislosti s hrozbou, kterou s sebou přinášejí: „Tímto prohlašuji, že vstup více než 50 000 uprchlíků ve fiskálním roce 2017 by ohrozil zájmy Spojených států, a proto bych jakýkoli takový vstup pozastavil, dokud nezjistím, že by další přijetí uprchlíků bylo v národním zájmu“⁴⁴

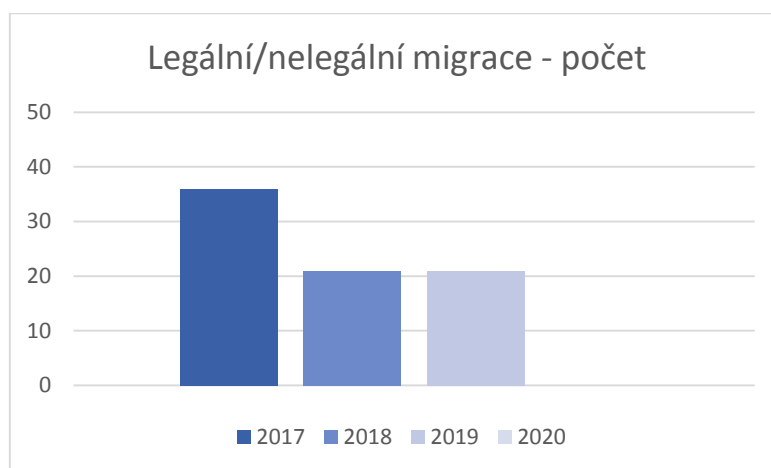

41 „For decades, the United States was operated and has operated a very low-skilled immigration system, issuing record numbers of green cards to low-wage immigrants“ (2. 8. 2017).

42 „And crucially, the legislation must end chain migration. It must end the visa lottery“ (4. 1. 2018).

43 „The United States continues to face evolving security challenges posed by terrorists, natural hazards, transnational criminal organizations, human traffickers, drug smugglers, and adversaries waging attacks in cyberspace“ (20. 7. 2017).

44 „I hereby proclaim that the entry of more than 50,000 refugees in fiscal year 2017 would be detrimental to the interests of the United States, and thus suspend any such entry until such time as I determine that additional admissions would be in the national interest“ (27. 1. 2017).

Graf 5 - Téma legální/nelegální migrace

Zdroj: Autorka

Téma legální/nelegální migrace se nejčastěji vyskytovalo na začátku funkčního období prezidenta Donalda Trumpa, kdy navrhoval různá opatření proti přistěhovalectví do Spojených států. Podle něj předešlé administrativy selhaly v řešení tohoto problému a neochránily své občany před sociálními i ekonomickými dopady tohoto jevu. Opětovný nárůst výskytu tohoto tématu byl zaznamenán v listopadu roku 2018 a poté v červnu roku 2019. Jak již bylo zmíněno dříve, v listopadu 2018 se Spojené státy a Mexiko vypořádávaly s karavanou migrantů ze Střední Ameriky, kteří chtěli vstoupit na území Spojených států přes Mexiko. Prezident Trump se uchýlil k výhrůzkám, že pokud Mexiko tento problém nevyřeší, zcela uzavře hranice a znemožní dovoz aut z Mexika do Spojených států. V červnu roku 2019 se ze strany Spojených států opět jednalo o vyhrožování. Prezident Trump totiž vzkázal, že pokud Mexiko nezpomalí tok migrantů do Spojených států, uvalí clo na veškerý dovoz mexického zboží. Tento spor byl vyřešen podepsáním dohody, ve které se Mexiko zavázalo k omezení nelegální migrace do Spojených států a k rozestavení mexické Národní gardy podél společné hranice (Shear a Haberman 2019).

Po zbytek roku byl výskyt zanedbatelný a v roce 2020 nebyl zaznamenán ani jeden výskyt tohoto tématu v projevech amerického prezidenta.

5.3.2 Projevy mexického prezidenta A. M. L. Obradora

Klíčová slova, spojená s tématem legální/nelegální migrace jsou sledována také ve 48 projevech mexického prezidenta a tato podkapitola obsahuje i konkrétní

citace z projevů, ve kterých klíčová slova zazněla. Aby bylo zřejmé, jak bylo téma legální/nelegální migrace užíváno mexickým prezidentem od jeho zvolení do současnosti, obsahuje tato podkapitola také grafy. Do jednoho grafu byly zaneseny ke každému měsíci přesné počty projevů, ve kterých se objevilo téma legální/nelegální migrace a druhý graf znázorňuje celkový počet projevů s tímto tématem v daném roce.

Proměnná (Klíčové slovo)	Výskyt
Migración	44
Tráfico/traficante	1
Asilo	0
Visado	0
Refugiados	2
Deportación	0

Tabulka 6 - Výskyt slov s tématem legální/nelegální migrace

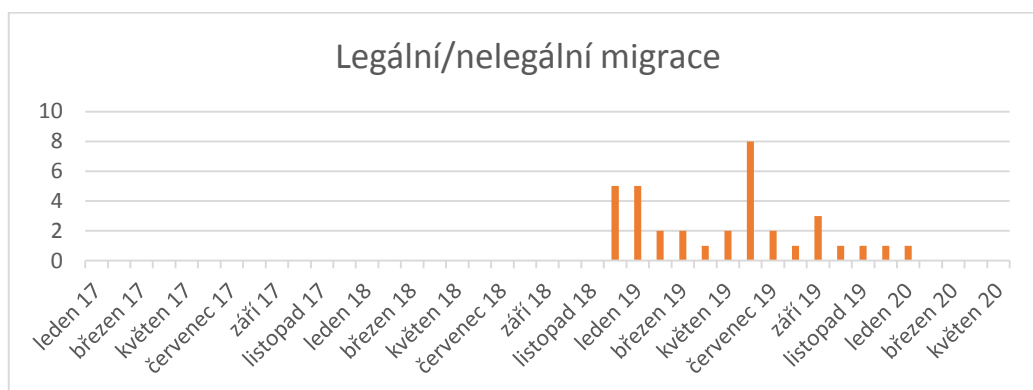
Zdroj: Autorka

V projevech prezidenta Obradora se ani jednou nevyskytlo klíčové slovo *asilo* (azyl), *visado* (vízum) a *deportación* (deportace). Výskyt slov *tráfico/traficante* (obchodování s lidmi) a *refugiados* (uprchlíci) je téměř zanedbatelný. „Rovněž jsme zajistili, že dvoustranné vztahy se Spojenými státy budou vedeny na základě vzájemného respektu, rozvojové spolupráce a vyjednaného řešení společných problémů, z nichž nejvýznamnějšími jsou bezpochyby migrační jevy z jihu na sever, nepříznivé situace, kterým čelí miliony Mexičanů žijících v sousední zemi, a projevy nadnárodního zločinu, tj. obchodování s lidmi, pašování zbraní, nedovolených drog a deviz.“⁴⁵

Nejvyšší výskyt byl zaznamenán u proměnné *migración* (migrace), jelikož omezení migrace z Mexika do Spojených států bylo hlavním tématem Obradorovy

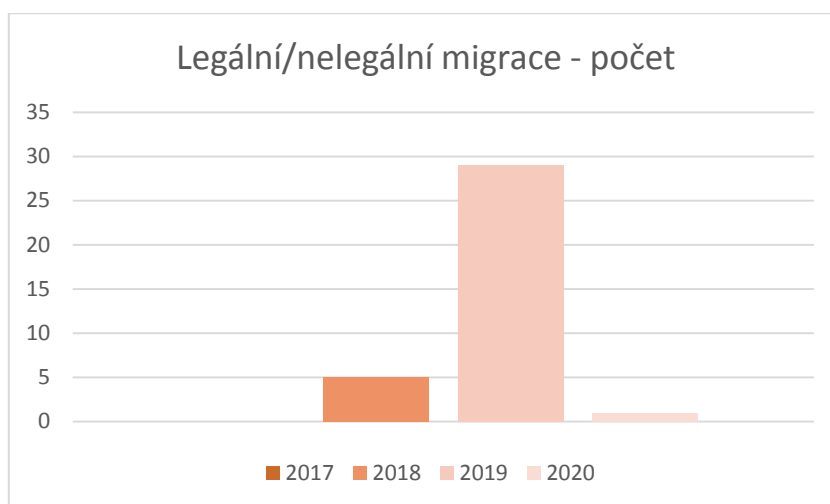
⁴⁵ „Asimismo, hemos procurado que la relación bilateral con Estados Unidos se conduzca con base en el respeto mutuo, la cooperación para el desarrollo y la solución negociada a problemas comunes, entre los cuales los más significativos son sin duda los fenómenos migratorios de sur a norte, las situaciones adversas que enfrentan millones de mexicanos que viven en el país vecino y las expresiones de la delincuencia transnacional, es decir, el tráfico de personas y el trasiego de armas, drogas ilícitas y divisas“ (1. 9. 2019).

volební kampaně. Nastartoval mnoho sociálních programů, protože podle něj je příčinou migrace sociální nerovnost a chudoba Mexičanů, kteří musí hledat lepší životní podmínky ve Spojených státech. „Během neoliberálního období jsme se stali druhou zemí na světě s nejvyšší migrací. 24 milionů Mexičanů žije a pracuje ve Spojených státech. A pokud jde o násilí, jsme na prvním místě na světě. Chceme, aby migrace byla dobrovolná, nikoli povinná. Chceme, aby Mexičané měli práci, prosperovali a byli šťastní tam, kde se narodili, kde žijí jejich rodiny, kde mají své kořeny a kulturu.“⁴⁶ Obrador odmítl řešit omezení migrace násilím, neboť tím se nevyřeší příčiny migrace: „Moje vláda nesouhlasí s použitím síly k omezení migrace, ale má v úmyslu řešit příčiny, které k ní vedou. Z tohoto důvodu se snažíme dosáhnout dohody o rozvojové spolupráci s vládou Spojených států.“⁴⁷ Navrhoval, aby Mexiko a Spojené státy spolupracovaly v otázce migrace, jelikož tento problém nemůže vyřešit pouze jedna země. Navíc velké procento migrantů, mířících do Spojených států, nepochází z Mexika, ale ze Střední Ameriky.

46 „Durante el periodo neoliberal nos convertimos en el segundo país del mundo con mayor migración. Viven y trabajan en Estados Unidos, 24 millones de mexicanos. Y por lo que hace a la violencia, estamos en los primeros lugares del mundo. Queremos que la migración sea optativa, no obligatoria. Vamos a lograr que los mexicanos tengan trabajo, prosperen y sean felices donde nacieron, donde están sus familiares, sus costumbres y sus culturas“ (1. 12. 2018).

47 „Mi gobierno no está a favor del uso de la fuerza para contener la migración, sino que se propone atender las causas que la originan. Por ello, estamos trabajando para conseguir un acuerdo de cooperación para el desarrollo con el gobierno de los Estados Unidos“ (11. 3. 2019).

Graf 6 - Téma legální/nelegální migrace

Zdroj: Autorka

Tak jako u předešlých grafů, nejvyšší počet projevů s tématem legální/nelegální migrace byl zaznamenán na počátku funkčního období prezident Obradora. López Obrador kandidoval do funkce mexického prezidenta s vizí, že když nabídne obyvatelům Mexika zaměstnání, vzdělání a lékařskou péči, nebudou mít důvod do Spojených států migrovat. Kládl důraz na spolupráci se Spojenými státy v řešení bezpečnostních otázek mexicko-amerických vztahů. Počet projevů vzrostl v červnu 2019 v souvislosti s hrozícími cly, když Mexiko nezastaví tok migrantů do Spojených států. Prezident Obrador se snažil s Donaldem Trumpem vyjednávat a upozorňoval na fakt, že výhružkami se tento problém nevyřeší.

Podle něj je nezbytné řešit příčinu migrace nejen v Mexiku, ale v celé Střední Americe skrze rozvojovou spolupráci.

Od druhé poloviny roku 2019 se téma legální/nelegální migrace objevovalo sporadicky a v roce 2020 byl zaznamenán jediný výskyt.

6. Interpretace výsledků obsahové analýzy

Díličí výsledky analýzy byly popsány u každé podkapitoly v analytické části, proto je tato kapitola věnovaná celkovému shrnutí a interpretaci výsledků obsahové analýzy. Je na místě zopakovat výzkumnou otázku, kterou práce zodpoví na základě provedeného výzkumu: Jakým způsobem se diskurz jednotlivých administrativ proměňuje v čase? Konkrétně však: *Jak se Trumpova administrativa vyjadřovala k bezpečnostním otázkám ve vztahu k Mexiku a jak se vyjadřovala k těmto otázkám administrativa mexického prezidenta Obradora ve vztahu ke Spojeným státům?*

Celkem bylo analyzováno 158 projevů amerického a mexického prezidenta, ve kterých byl sledován výskyt zvolených klíčových slov a zároveň byla hledána spojitost mezi frekvencí klíčových slov a událostmi, které současně probíhaly v obou státech. Jak již bylo zmíněno v úvodu, práce vychází z konstruktivistické teorie a skrze tuto teorii budou nyní interpretovány výsledky obsahové analýzy. Konstruktivisté tvrdí, že neexistuje rozdíl mezi děláním (doing) a mluvením (saying), jelikož dle této teorie se jedná o různé nahlížení na stejnou věc. Konstruktivistická teorie zavedla termín aktéři, kteří v rámci sociálních pravidel ovlivňují strukturu svými činy, a struktura zase recipročně ovlivňuje aktéry. Pod těmito aktéry si lze představit nejen jednotlivce, ale také skupiny nebo např. vládu (Onuf 1998:62). Proto lze na amerického prezidenta Donalda Trumpa a mexického prezidenta Andrése Manuela Lópeze Obradora nahlížet jako na aktéry, kteří v rámci zákonů, skrze písemné či mluvené projevy, ovlivňují mezinárodní vztahy.

V celkem 110 zkoumaných projevech amerického prezidenta, od 20. 1. 2017 do poloviny roku 2020, byl zaznamenán nejvyšší výskyt u klíčových slov *border* (96), *wall* (61), *drugs* (79), *crime* (57) a *migration/immigration* (76), což odpovídá nejdůležitějším bodům Trumpovy zahraniční politiky vůči Mexiku. U všech tří kategorií lze v průběhu zkoumaného období sledovat kolísavý vývoj, avšak celkový počet výskytů klíčových slov v projevech každým rokem klesal. V roce 2017 bylo zaznamenáno 49 projevů, ve kterých se objevila alespoň jedna kategorie (téma), v roce 2018 to bylo 35 projevů, v roce 2019 se jednalo o 24 projevů a v roce 2020 byly zaznamenány pouze 2 projevy. U všech kategorií byl nejvyšší výskyt klíčových slov na začátku funkčního období prezidenta Donalda Trumpa, jelikož v tomto období poukazyval na problémy, se kterými se Spojené státy potýkaly, a navrhoval konkrétní řešení těchto problémů. Nelegální migraci, drogy a násilí, které

s nimi jde ruku v ruce, může podle Trumpa zastavit pouze výstavba nové hraniční zdi. Již od počátku narazil na nesouhlas ze strany opozice a navíc na problém financování této zdi podél celé hranice s Mexikem. Do konce roku 2017 došlo k poklesu výskytů klíčových slov u všech témat, ale na začátku roku 2018 došlo opět k mírnému zvýšení. V tomto období americký prezident zhodnotil svůj první rok ve funkci a opět naléhal na výstavbu zdi, která by zabránila toku migrantů a drog na území Spojených států. V roce 2018 byl nejvyšší výskyt klíčových slov s tématem bezpečnosti a legální/nelegální migrace v listopadu, kdy prezident Trump ve svých projevech vyhrožoval Mexiku, že pokud nezastaví karavanu migrantů ze Střední Ameriky, uzavře mexicko-americkou hranici a zastaví též obchod s Mexikem. Tato událost se stala krátce před nástupem Lópeze Obradora do funkce mexického prezidenta a s touto krizí se musel vypořádat tehdejší prezident P. Nieto. Masivní příchod migrantů na území Mexika způsobil přetížení základních služeb ve městě Tijuana, které nezvládala vyřešit ani federální vláda.

Začátkem roku 2019 opět vzrostl počet výskytů projevů u všech tří témat, přičemž u tématu organizovaného zločinu se jednalo o zvýšení tlaku Spojených států na Mexiko v boji proti drogovým kartelům. Tento tlak vyvrcholil v listopadu téhož roku, kdy byla mexická vláda přinucena přehodnotit postoj k drogovým kartelům. U tématu legální/nelegální migrace nastal vzrůst v červnu 2019, kdy prezident Trump oznámil, že pokud Mexiko nevyřeší problém migrace a nezastaví příliv migrantů do Spojených států, uvalí na veškeré mexické zboží pětiprocentní clo. Mexiko se zavázalo k omezení migrace a na hranici se Spojenými státy byla rozestavěna Národní garda.

V roce 2020 došlo téměř k úplnému útlumu výskytů projevů s alespoň jednou kategorií a hlavním tématem domácí i zahraniční politiky se stal boj s novým typem koronaviru (COVID – 19).⁴⁸

V případě mexického prezidenta Lópeze Obradora bylo zkoumáno 48 projevů od 1. 12. 2018 do poloviny roku 2020. Nejvyšší výskyt klíčových slov byl zaznamenán u *frontera* (29), *violencia* (38) a *migración* (44). U několika klíčových slov nebyl zaznamenán žádný výskyt jako např. *asilo*, *visado*, *deportación*,

⁴⁸ COVID-19 je infekční onemocnění způsobené nejnovějším objeveným typem koronaviru. Tento nový virus a nemoc byly neznámé před vypuknutím epidemie v čínském Wu-chanu v prosinci 2019. COVID-19 je nyní pandemií postihující mnoho zemí po celém světě (WHO 2020).

pared/muro, control, desacuerdo. Největším překvapením byl právě nulový výskyt slova *pared/muro* (zeď), jelikož výstavba hraniční zdi se stala předním tématem mexicko-amerických vztahů po nástupu Donalda Trumpa. Nejvyšší počet projevů, obsahující klíčová slova u všech tří kategorií, byl zaznamenán po nástupu prezidenta Obradora do funkce, tedy na přelomu roku 2018 a 2019. V červnu 2019 byl zaznamenán vysoký nárůst počtu projevů s tématem bezpečnosti a legální/nelegální migrace, což souvisí s již zmíněnou krizí, kdy prezident Trump vyhrožoval zavedením pětiprocentního cla na mexické zboží, pokud Mexiko nevyřeší problém migrace. Prezident Obrador na tuto výhružku reagoval žádostí o vyjednávání, jelikož řešením je rozvojová spolupráce, nikoli donucovací prostředky. Prezident Obrador zastává názor, že je nezbytné vyřešit příčinu migrace nejen v Mexiku, ale v celé Střední Americe. Nakonec byl nucen přijmout dohodu, ve které se zavázal k omezení migrace a zapojení Národní gardy do kontroly společné hranice. V září roku 2019 se mírně zvýšil počet projevů s tématem organizovaného zločinu, což může souviset s tlakem Spojených států o přehodnocení postoje k drogovým kartelům. Jak již bylo uvedeno výše, v listopadu téhož roku tento tlak vyvrcholil po vraždě devíti Američanů drogovými kartely. Mexický prezident byl nucen obnovit „válku proti drogovým kartelům“, i když byl zásadně proti. Odsuzoval tento přístup, který zavedli jeho předchůdci, jelikož se tímto přístupem nic zásadního nezměnilo a navíc to negativně ovlivnilo život Mexičanů.

V roce 2020, stejně jako v případě amerického prezidenta, došlo k rapidnímu poklesu počtu projevů se zvolenými kategoriemi a veškerá pozornost byla zaměřena na boj s novým typem koronaviru.

Výčet událostí, které ať už přímo či nepřímo souvisí s počtem výskytů klíčových slov v projevech obou prezidentů, potvrzují hlavní myšlenku konstruktivisticko-lingvistické teorie, podle které je jednotlivec schopen svým projevem ovlivnit jednání ostatních aktérů. Donald Trump dokázal ve výše zmíněných případech svým výrokem ovlivnit jednání mexické vlády a dosáhl tak např. obnovení války proti drogovým kartelům. Tyto události jsou příkladem, že v dnešní době nemusí Spojené státy pro dosažení svých cílů využívat vojenskou či ekonomickou sílu (armádu či ekonomické sankce), ale postačí pouze jeden projev, který může proměnit charakter mexicko-amerických vztahů.

I když prezident Obrador nechtěl se Spojenými státy jednat z pozice podřízenosti, vzhledem k výhrůzkám, které by negativně ovlivnily mexickou ekonomiku, byl nucen přijmout podmínky Spojených států. Bývalý americký prezident Barack Obama se vždy snažil o vyjednávání a kompromisy při jednání s mexickou vládou ohledně bezpečnostní roviny mexicko-amerických vztahů, ale na tento přístup prezident Trump nenavázal.

Odpověď na výzkumnou otázku tedy zní: Po nástupu Donalda Trumpa do funkce prezidenta Spojených států se odehrálo několik událostí, které korespondují s počtem výskytů klíčových slov v projevech amerického i mexického prezidenta a které proměnily vztah mezi těmito zeměmi. Mezi tyto události patří krize ohledně karavany migrantů, hrozba zavedení pětiprocentního cla na veškeré mexické zboží a tlak na mexickou vládu v řešení problému drogových kartelů. Spojené státy v tomto období vystupují jako dominantní aktér, který jedná pouze ve svém zájmu a vztah mezi Spojenými státy a Mexikem rozhodně nelze považovat za rovnocenný. Mexiko bylo nuceno přijmout podmínky Spojených států a plně se přizpůsobit jejich požadavkům. Jaký bude mít tato skutečnost dlouhodobý dopad na mexicko-americké vztahy nelze v tuto chvíli konstatovat, nicméně je zřejmé, že po nástupu Donalda Trumpa došlo k ochlazení těchto vztahů a zároveň nedošlo ke konstruktivnímu řešení bezpečnostních otázek, které dlouhodobě postihují obě země.

Závěr

Hlavním důvodem výběru tématu diplomové práce je skutečnost, že tento rok končí mandát amerického prezidenta Donalda Trumpa, jehož rétorika ovlivňovala bilaterální vztahy s Mexikem již od počátku jeho volební kampaně. Jeho zahraniční politika vůči Mexiku se zaměřila na bezpečnostní otázky, jako je nelegální migrace, stavba nové hraniční zdi a boj proti drogovým kartelům. 1. 12. 2018 byl do funkce mexického prezidenta zvolen levicový kandidát Andrés Manuel López Obrador, který zaujal k řešení bezpečnostních otázek odlišný postoj, než jeho předchůdci. Z toho důvodu bylo cílem této práce nejen zhodnotit postoj a rétoriku amerického prezidenta Trumpa vůči Mexiku a postoj a rétoriku mexického prezidenta Obradora vůči Spojeným státům, ale také celkový stav mexicko-amerických vztahů od prosince roku 2018 do současnosti.

Práce je rozdělena na úvod, šest kapitol a závěr. První kapitola byla věnována konstruktivisticko-lingvistické teorii mezinárodních vztahů, skrze kterou byly interpretovány výsledky obsahové analýzy. Druhá kapitola popisovala historický vývoj bezpečnostní roviny mexicko-amerických vztahů. Byly zde popsány události, které zásadně ovlivnily vztahy mezi Spojenými státy a Mexikem. Třetí kapitola se zabývala aktuální zahraniční politikou současných prezidentů Mexika a Spojených států. Součástí této kapitoly bylo také srovnání přístupů mexického prezidenta E. P. Niety, A. M. L. Obradora a mexického prezidenta Donalda Trumpa a Baracka Obamy k řešení bezpečnostních otázek. Ve čtvrté kapitole je popsána metoda, která byla zvolena pro zpracování dat a která byla využita v analytické části práce. Pátá kapitola obsahuje samotnou analýzu projevů amerického a mexického prezidenta. V poslední kapitole byly interpretovány výsledky této analýzy a došlo k zodpovězení stanovené výzkumné otázky.

Od nástupu Donalda Trumpa se odehrálo několik událostí, ovlivňující mexicko-americké vztahy, které byly vyvolány výroky amerického prezidenta. Tyto události, které byly popsány v předešlé kapitole, se vždy odehrávaly v období, kdy byl zaznamenán zvýšený výskyt projevů obou prezidentů s tématem bezpečnosti, legální/nelegální migrace a organizovaného zločinu. Skutečnost, že samotný projev, v závislosti na jeho interpretaci, může ovlivnit jednání jiného aktéra, odpovídá hlavní myšlence konstruktivisticko-lingvistické teorie. Jazyk není jen komunikačním nástrojem, ale skrze jazyk člověk konstruuje realitu. To, jakým

způsobem interpretuje určité zkušenosti, ovlivňuje vnímání celé společnosti, ale může mít i mezinárodní dosah, jak dokazuje tato práce. Nejde tedy jen o samotný obsah projevu, ale také o jeho formu. Konstruktivisticko-lingvistická teorie vychází z přesvědčení, že skrze jazyk může dojít k pochopení sociální reality a odkrytí procesu, jakým jsou sociální fakta konstruována. Tradiční přístupy mezinárodních vztahů, jako např. realistický, neuznávají vliv jazyka na tvorbu mezinárodních vztahů, proto byla pro tuto práci zvolena konstruktivistická teorie. Ta umožňuje pracovat se subjektivními pocity, jako relevantními vlivy na tvorbu zahraniční politiky. Na druhou stranu má i tato teorie své limity a nedostatky, jelikož i autorka pomocí této analýzy vytvářela určitý konstrukt, který jí je vlastní. Čtenář je tedy ovlivněn tím, jak byla teorie autorkou pochopena, interpretována a aplikována na výsledky obsahové analýzy.

Výsledky a závěry vyplývající z obsahové analýzy je nezbytné vnímat nepatrně zkresleně, jelikož již samotný výběr klíčových slov a zpracování dat s sebou přináší určitou míru subjektivity. V mnoha případech záleželo právě na subjektivním zhodnocení, zda určitou proměnnou do analýzy zahrnout, proto je možné, že jiný výzkumník by se stejnými daty dospěl k jinému závěru. Navíc výběr klíčových slov omezil výzkum i jiných proměnných, které by mohly být součástí výzkumu. Při větším rozsahu práce by také mohla být využita kvalitativní obsahová analýza, která vyniká hloubkou zkoumání a důkladným rozbořením zkoumaného projevu. Obsahová analýza musí být vždy zasazena do širšího kontextu, významu a záměru textu, jinak by neměly výsledky analýzy výpovědní hodnotu.

I přes výše zmíněné nedostatky, práce dokázala zodpovědět výzkumnou otázku: *Jak se Trumpova administrativa vyjadřovala k bezpečnostním otázkám ve vztahu k Mexiku a jak se vyjadřovala k těmto otázkám administrativa mexického prezidenta Obradora ve vztahu ke Spojeným státům?* V projevech obou prezidentů převažovala klíčová slova migrace a hranice a to v kontextu možných řešení problémů, které jsou těmito jevy spjaty. Výskyt všech klíčových slov byl vyšší u prezidenta Trumpa, nejen kvůli delšímu zkoumanému období, ale protože prezident Obrador se více zaměřoval na domácí politiku. Soustředil se na stabilizaci mexické společnosti, odstranění korupce a také na snížení sociální a ekonomické nerovnosti. Na výskytu klíčových slov s tématem organizovaného zločinu se promítl Obradorův postoj k boji proti drogovým kartelům a také skutečnost, že se

nezaměřoval, na rozdíl od prezidenta Trumpa, na problematiku pašování drog. Navíc byla nalezena souvislost mezi výskyty klíčových slov a událostmi, které současně probíhaly v obou zemích. Tyto události byly vždy vyvolány projevy amerického prezidenta, který se v rámci dosažení svých cílů uchýloval k výhrůzkám a ultimátům. Závěrem lze konstatovat, že u všech tří kategorií lze v průběhu zkoumaného období sledovat kolísavý vývoj, avšak celkový počet výskytů klíčových slov v projevech amerického a mexického prezidenta každým rokem klesal. Od počátku roku 2020 se totiž pozornost obou zemí, i celého světa, upínala na boj s novým typem koronaviru.

Tato práce může posloužit jako možný základ pro budoucí výzkumy v oblasti mexicko-amerických vztahů, což je hlavním přínosem této analýzy. Zkoumané období je poměrně krátké na zhodnocení celkové proměny bezpečnostní roviny mexicko-amerických vztahů, ale relevance získaných výsledků umožnila posoudit, jaké faktory a události ovlivnily a proměnily vztah mezi Spojenými státy a Mexikem od ledna 2017 do poloviny roku 2020.

Seznam pramenů a literatury

Internetové zdroje

Compilation of Presidential Documents.

<https://www.gpo.gov/fdsys/browse/collection.action?collectionCode=CPD>.

Democrats.org.

<https://democrats.org/>.

Embajada y consulados de Estados Unidos en México. *Iniciativa Mérida*.

<https://mx.usembassy.gov/es/our-relationship-es/temas-bilaterales/iniciativamerida/?fbclid=IwAR1RVWYwhRVNaY7eqSfQZy4X4iVHbj8eBhLq0WfJDe51SkwVfgorAf7RTnE>.

Gobierno de México.

<https://www.gob.mx/presidencia#5169>.

Gobierno de México. *Discurso de Andrés Manuel López Obrador*.

<https://www.gob.mx/presidencia/articulos/discurso-de-andres-manuellopez-obrador-presidente-de-los-estados-unidos-mexicanos?idiom=es> (1. 12. 2018).

GOP.com.

<https://gop.com/>.

InSight Crime.

<https://www.insightcrime.org/mexico-organized-crime-news/mexico/> (27. 11. 2019).

lopezobrado.org.mx. *Carta al presidente Trump*. <https://lopezobrador.org.mx/wp-content/uploads/2019/05/30-05-2019-Carta-al-presidente-Trump.pdf?fbclid=IwAR3PIGpd-I-4d-9JoRpnwGE7eRy90T-I73MQoDv0iXDODQ4xs3Y184> (30. 5. 2019).

MAXQDA.

<https://www.maxqda.com/lang/informations-in-czech>.

Twitter Donalda Trumpa.

<https://twitter.com/realDonaldTrump>.

World Health Organization. *Coronavirus disease (COVID-19) pandemic*.

<https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019>.

Noviny a časopisy

BBC NEWS. „Trump renews threat to close Mexico border over migrants.“ *BBC NEWS*. (Dostupné na: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-46308586>, 22. 11. 2018).

Opatrný, Josef. 2017. „Trump chce zed' proti drogám, ale ty si cestu najdou. Svou politikou rozhodl o výsledku příštích voleb v Mexiku.“ *Český rozhlas*. (Dostupné na: http://www.rozhlas.cz/plus/dnesniplus/_zprava/profesor-opatrný-trump-chce-zed-proti-drogam-ale-ty-si-cestu-najdou-svou-politikou-rozhodl-o-vysledku-pristich-voleb-v-mexiku—1692985).

Shear, D. Michael a Haberman, Maggie. 2019. „Mexico Agreed to Take Border Actions Months Before Trump Announced Tariff Deal.“ *The New York Times*. (Dostupné na: <https://www.nytimes.com/2019/06/08/us/politics/trump-mexico-deal-tariffs.html>, 8. 6. 2019).

Truckman, Jo. 2019. „Mexico's president under pressure over 'hugs not bullets' cartel policy.“ *The Guardian*. (Dostupné na: <https://www.theguardian.com/world/2019/nov/05/mexicos-security-failure-grisly-cartel-shootout-shows-who-holds-the-power>, 5. 11. 2019).

Projevy

Compilation of Presidential Documents 2017. <https://www.govinfo.gov/app/collection/cpd/2017>.

Compilation of Presidential Documents 2018. <https://www.govinfo.gov/app/collection/cpd/2018>.

Compilation of Presidential Documents 2019. <https://www.govinfo.gov/app/collection/cpd/2019>.

Compilation of Presidential Documents 2020. <https://www.govinfo.gov/app/collection/cpd/2020>.

Literatura

Adler, Emanuel. 2013. „Constructivism in International Relations: Sources, Contributions, and Debates.“ In: *Handbook of International Relations*. Ed. Walter Carlsnaes, Thomas Risse a Beth Simmons. London: SAGE Publications Ltd, 112–144.

Barša, Pavel a Císař, Ondřej. 2008. *Anarchie a řád ve světové politice*. Praha: Portál.

Belko, S. William. 2011. „The Origins of the Monroe Doctrine Revisited: The Madison Administration, the West Florida Revolt, and the No Transfer Policy.“ *The Florida Historical Quarterly*, vol. 90. no. 2, pp. 157-192.

Beneš, Vít. 2010. „Trnitá kariéra konstruktivisty v mezinárodních vztazích: Rozhovor s Nicholasem Onufem.“ *Mezinárodní vztahy* 45, 1, 99–108.

Březinová, Kateřina. 2012. „Mexiko: Návrat PRI a demokracie ve výstavbě.“ *Ústav mezinárodních vztahů Praha*. (Dostupné na: <https://www.iir.cz/article/mexiko-navrat-pri-a-demokracie-ve-vystavbe>)

Buchenau, Jürgen. 2015. „The Mexican Revolution, 1910-1946.“ *Latin American History*. (Dostupné na: <https://oxfordre.com/latinamericanhistory/view/10.1093/acrefore/9780199366439.001.0001/acrefore-9780199366439-e-21>).

Chabat, Jorge. 2019. „La seguridad en la política exterior de Peña Nieto: el invitado incómodo.“ *Foro International*, vol. 59 no. 3-4 México jul./dic. (Dostupné na: http://www.scielo.org.mx/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S0185-013X2019000300989).

Checkel, Jeffrey. 2007. „Constructivism and EU Politics.“ In: *Handbook of European Union Politics*. Ed. Erik Jørgensen, Mark Pollack a Ben Rosamond. London: SAGE Publications Ltd, 57–76.

Drulák, Petr. 2003. *Teorie mezinárodních vztahů*. Praha: Portál.

Gutiérrez, A. Ramón. 2019. „Mexican Immigration to the United States.“ *American History*. (Dostupné na: <https://oxfordre.com/americanhistory/view/10.1093/acrefore/9780199329175.001.0001/acrefore-9780199329175-e-146>).

- Gutiérrez, Sánchez Javier. 1998. „Los movimientos indígenas y el EZLN en el marco del conflicto en Chiapas.“ *Revista Académica para el Estudio de las Religiones*, vol. 2, s. 217-231.
- Keller, Renata. 2016. „U.S.-Mexican Relations from Independence to the Present.“ *American History*. (Dostupné na: <http://americanhistory.oxfordre.com/view/10.1093/acrefore/9780199329175.001.001/acrefore-9780199329175-e-269>).
- Kozák, Kryštof a kol. 2009. *Zahraniční politika USA na začátku 21. století*. Praha: Asociace pro mezinárodní otázky.
- Kratochwil, Friedrich. 1989. *Rules, Norms, and Decisions*. New York: Cambridge University Press.
- Kratochwil, Friedrich. 1993. „The embarrassment of changes: Neo-realism as the science of Realpolitik without politics.“ *Review of International Studies*, 19(1), 63-80.
- Kubálková, Vendulka, Onuf, Nicholas a Kowert, Paul. 1998. *International Relations in a Constructed World*. New York: Routledge.
- Mares, David a Vega Cánovas, Gustavo. 2010. „The U.S.-Mexico Relationship: Towards a New Era?“ *Center for U.S.-Mexican Studies*, University of California at San Diego. (Dostupné na: https://www.researchgate.net/publication/46440775_The_US-Mexico_Relationship_Towards_a_New_Era).
- Onuf, Nicholas. 2013. *Making Sense, Making Worlds*. New York: Routledge.
- Onuf, Nicholas. 1989. *World of Our Making*. Columbia: University of South Carolina Press.
- Pellicer, Silva Olga. 2019. „México, el Derrumbe de un Régimen y la Política Exterior.“ *Foro Internacional (FI)*, LIX, 2019, núm. 3-4.
- Peters, Gerhard and T. Woolley, John. 2016. "Fact Sheet: United States-Mexico Relations," *The American Presidency Project*, (Dostupné na: <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/?pid=118076>).
- Pouliot, Vincent. 2007. „Subjectivism: Toward a Constructivist Methodology.“ *International Studies Quarterly* 51, 2, 359–384.
- Prasad, Devi. 2008. „Content analysis: A method of Social Science Research“ In: *Research Methods for Social Work*. Ed. Lal Das, Vanila Bhaskaran. New Delhi: Rawat Publications, 174–193.

Ruggie, John. 1998. *Constructing the World Polity*. New York: Routledge.

Schulz, Winfried, Helmut Scherer, Hagen, Lutz et al. 2004. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. Praha: Nakladatelství Karolinum.

Velázquez Flores, Rafael. 2011. „La política exterior de Estados Unidos hacia México bajo la administración de Barack Obama: cambios y continuidades“. *Norteamérica*, vol. 6 no. 2 México jul./dic. (Dostupné na: http://www.scielo.org.mx/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S1870-35502011000200004).

Verea, Mónica. 2018. „Anti-Immigrant and Anti-Mexican Attitudes And Policies during the First 18 Months Of the Trump Administration.“ *Norteamérica*, vol. 13 no. 2 México jul./dic. (Dostupné na: http://www.scielo.org.mx/scielo.php?pid=S1870-35502018000200197&script=sci_arttext).

Zuloaga, Maitane. 2001. *Cultural impact of NAFTA on Mexico*. Graduate Student Theses, Dissertations, & Professional Papers. 7956. The University of Montana. (Dostupné na: <https://scholarworks.umt.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=8991&context=etd>).

Seznam tabulek a grafů

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Výskyt slov s tématem bezpečnosti	45
Tabulka 2 - Výskyt slov s tématem bezpečnosti	49
Tabulka 3 - Výskyt slov s tématem organizování zločinu	52
Tabulka 4 - Výskyt slov s tématem organizovaného zločinu.....	56
Tabulka 5 - Výskyt slov s tématem legální/nelegální migrace	60
Tabulka 6 - Výskyt slov s tématem legální/nelegální migrace	64

Seznam grafů

Graf 1 - Téma bezpečnosti.....	47
Graf 2 - Téma bezpečnosti.....	51
Graf 3 - Téma organizovaného zločinu.....	55
Graf 4 - Téma organizovaného zločinu.....	58
Graf 5 - Téma legální/nelegální migrace	63
Graf 6 - Téma legální/nelegální migrace	66